Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVM25
HT18
Handledare: Moira Nelson

Den politiska tillitens skillnader

En kvantitativ studie av tillitslandet Sverige

Klara Persson

Abstract

Political trust is crucial for well-functioning societies, but what happens to a high trust country as Sweden when people from other cultures move there? The aim of this thesis is to investigate whether political trust differs between domestically and foreign-born swedes. Furthermore, other factors that can generate political trust has been analyzed. The theoretical framework departs from Mishler and Rose's dividing between cultural theory which sees political trust as a cultural trait based in socialization processes, and institutional theory seeing it as a rational evaluation of institutions' performance. The hypotheses were tested through linear regression analysis on data collected by the SOM-institute 2016. In contrast to the hypothesis the study shows that people born outside Europe has higher political trust than people born in Sweden. Furthermore, interpersonal trust has a positive effect on political trust and women have higher political trust than men. Regarding institutional theories political trust seems positively connected to peoples' evaluation of public service and national economy. People with political interest and left voters also have higher political trust, whilst Sweden Democrats are less trusting. Thus, the concern of political trust might not be where a person is born but rather other groups within society.

Keywords: Political trust, integration, cultural theory, culture map, institutional theory
Nyckelord: Politisk tillit, integration, kulturell teori, kulturkartan, institutionell teori

Antal ord: 19 613

Innehållsförteckning

1 Inledning ... 1
1.1 Syfte och frågeställning ... 3
1.2 Disposition ... 3
2 Bakgrund ... 5
2.1 Definition av politisk tillit ... 5
2.2 Politisk integration ... 8
3 Teori ... 11
3.1 Tillitens ursprung ... 11
3.1.1 Kulturell teori ... 12
3.1.2 Institutionell teori ... 16
3.1.3 Livslångt tillitsbyggande ... 20
3.2 Teoretiskt ramverk ... 21
4 Forskningsmetod ... 25
4.1 Regressionsanalys ... 27
4.2 Material ... 30
4.3 Operationalisering ... 31
4.3.1 Faktoranalys – politisk tillit ... 32
4.3.2 Oberoende variabler ... 36
4.3.3 Specifikation av modeller ... 39
5 Resultat ... 41
6 Diskussion ... 48
6.1 Högre politisk tillit bland utomeuropeiskt födda ... 48
6.2 Kulturell teori som förklaring av politisk tillit ... 52
6.3 Institutionell teori som förklaring av politisk tillit ... 55
6.4 Ett livslångt tillitsbyggande ... 57
7 Slutsats ... 60
8 Litteraturlista ... 63
Appendix ... 67

Figurer och tabeller

Figur 1 - Tillitens objekt 6
Figur 2 - Traditionella teorier om tillit 12
Figur 3 - Kulturkartan 13
Figur 4 - Teoretiskt ramverk 22

Tabell 1 - Beroende variabel, politisk tillit 33
Tabell 2 - Förtroende för politiska institutioner, medelvärde 33
Tabell 3 - Oberoende variabler, kulturell teori 37
Tabell 4 - Oberoende variabler, institutionell teori 39
Tabell 5 - Regressionsanalys, beroende variabel politisk tillit 43
Tabell 6 - Resultat hypoteser 48
Tabell 7 - Resultat faktoranalys 67
Tabell 8 - Faktorladdning 67

1 Inledning

I värderingsundersökningar sticker Sverige tillsammans med övriga nordiska länder ut med dess sekulära och individualistiska värden och som samhällen byggda på en hög grad av tillit. Vad händer med dessa värden när människor från andra kulturer flyttar till Sverige och kan vi förvänta oss att nyanlända ska ta till sig de normer och värderingar som finns i det nya hemlandet? De senaste årens mottagning av migranter har följts av stor debatt i politiska sammanhang om vilka utmaningar respektive möjligheter som en inflyttning av människor från andra kulturer kan medföra, samt vad vi kan förvänta oss av de personer som flyttat hit (Puranen & Ekström, 2017). En ambition om en multikulturell politik har till mångt och mycket drivits för att öka möjligheterna för nyanlända att delta i samhället. Samtidigt har utrikes födda på många sätt ofta en missgynnad position på arbetsmarknaden och boendesegregationen är utbredd i många delar av landet (Adman & Strömblad, 2015: 108–109). Dessutom är valdeltagandet betydligt lägre bland utrikes födda, vilket kan ses som en brist i den politiska integrationen (Bevelander & Spång, 2017: 1–12). För att integrera nya medborgare i det svenska såväl sociala som politiska samhället poängterar Puranen och Ekström (2017) att tillit är en nödvändig ingrediens såväl till andra människor som till institutioner.

Tilliten är en avgörande komponent för ett välfungerande samhälle, och medborgares politiska tillit är centralt i ett demokratiskt system där folket delegerar sin suveränitet till politiska aktörer och institutioner i förtroende om att mandatet hanteras på ett lämpligt sätt (Christensen & Lægreid, 2005: 487). En hög politisk tillit i samhället tenderar följaktligen att återspeglas av ett effektivt och legitimt politiskt system där regler efterföljs väl av medborgare, samt ett aktivt medborgarskap med högt valdeltagande och en acceptans till att bidra till samhället genom arbete och betalning av skatter (Uslaner, 2017: 6; De Vroom m.fl, 2013: 1336). En låg politisk tillit har i sin tur visat sig leda till en högre grad av illegalt och risktagande beteende. Det följer logiken att medborgare som känner att myndigheterna inte längre går att lita på, också har färre anledningar att följa sociala normer och lagar (Hooghe & Zmerli, 2011: 2).

Sverige har i många undersökningar blivit omnämnt som ett land med hög tillit i jämförelse med andra länder. Detta har bland annat förklarats med den universella välfärden som indikerar en strävan att behandla alla medborgare lika. Trots den generellt höga tilliten kan nivåerna skilja sig åt mellan olika samhällsgrupper, vilket kan erodera den tillitsbaserade grunden och därmed generera problem för hela samhället (Holmberg & Rothstein, 2015). Studier av tillitens skillnader tycks bli allt mer väsentligt i en föränderlig värld. De Vroom m.fl (2013: 1336) stödjer detta och hävdar att en ökad diversifiering i samhället kan påverka tilliten mellan såväl medmänniskor som till politiska institutioner, eftersom tidigare gemensamma identiteter och värden utmanas. En ökad inflyttning av nya medborgare kan således påverka tilliten i landet, samtidigt som en välfungerande integration kan återställa den initiala graden av tillit. Forskare har därtill hävdat att tillit kan ses som en aspekt av nyanländas psykologiska integration, definierad som känslan av identifikation, tillhörande och engagemang till värdlandet. Eftersom tilliten tenderar att öka i ett integrerat samhälle kan den politiska tilliten därmed betraktas som ett mått på graden av integration av nya medborgare (De Vroom m.fl, 2013: 1336), samtidigt som en politisk misstro inom vissa grupper kan utgöra ett hot mot hela det demokratiska systemet (André, 2014: 966). Det är följaktligen önskvärt att såväl inrikes som utrikes födda uppnår en hög grad av politisk tillit och att grupperna inte skiljer sig åt. Sveriges stora flyktingmottagande de senaste åren och det låga valdeltagandet bland utrikes födda gör därför landet till ett intressant fall för att studera eventuella skillnader i politisk tillit.

För att öka den politiska integrationen och höja den politiska tilliten i särskilda grupper, är det givetvis av yttersta vikt att också undersöka vad som kan generera politisk tillit. Det föreligger en enighet i forskningen kring att politisk tillit är en väsentlig grund för det demokratiska samhället, och att tillitsforskningens relevans ökat i mångkulturella samhällen. Däremot råder det stor teoretisk splittring kring vad som genererar politisk tillit. Den främsta skiljelinjen rör huruvida politisk tillit är kulturellt betingat och således grundläggs i tidiga socialiseringsprocesser, eller om det rent av är en konsekvens av institutionernas arbete. En ytterligare distinktion inom forskningen ligger i huruvida studier om tillit ska anta ett makroperspektiv eller mikroperspektiv, där makroperspektivet ser tilliten som något kollektiv, medan mikroperspektivet öppnar upp för skillnader mellan och inom samhällen

(Mishler & Rose, 2001: 31–34). Splittringen inom forskningen ger ytterligare skäl att undersöka den politiska tillitens ursprung utifrån de båda teoretiska ingångarna.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är följaktligen att undersöka om det i tillitslandet Sverige finns några skillnader mellan utrikes och inrikes födda svenskars nivåer av politisk tillit. Vidare är syftet även att undersöka andra faktorer som kan förklara den politiska tilliten, för att utröna vad politiker möjligen kan göra för att öka den politiska tilliten i samhället. Bristen på studier om hur den politiska tilliten skiljer sig åt mellan grupper inom Sverige, och tvetydigheten i vad som påverkar politisk tillit indikerar att det finns en inomvetenskaplig relevans för studien. Den utomvetenskapliga relevansen ligger i den politiska tillitens vikt för det demokratiska samhället och integrationen av de nya svenskar som kommit till Sverige. Uppsatsens syfte föranleder de efterföljande frågeställningarna.

- Finns det någon skillnad mellan inrikes och utrikes uppväxta svenskars nivåer av politisk tillit?
- Vilka andra faktorer kan förklara den politiska tilliten?

1.2 Disposition

För att uppfylla uppsatsens syfte samt besvara dess frågeställning krävs inledningsvis en definition av fenomenet politisk tillit vilket ges i kapitel 2.1. Utöver vilken definition av politisk tillit som kommer nyttjas, samt vilket objekt som åsyftas, kommer en diskussion om dess vikt i forskningen att framläggas. Därefter följer under 2.2 en mer ingående beskrivning av problemet med politisk integration och varför just skillnader i politisk tillit mellan inrikes och utrikes födda är av värde att undersöka. I denna del kommer även viss tidigare forskning presenteras som stöd i motiveringen av studien.

Kapitel tre har som syfte att ge en överblick över de teorier som är ämnade att användas i studien. De främsta teoribildningarna över hur politisk tillit genereras är

den kulturella respektive den institutionella. Dessa två inriktningar kommer beskrivas separat med utgångspunkt i Mishler och Roses (1997; 2001; 2007; 2011) forskning, men med kopplingar till andra forskare med liknande förhållningssätt. Därtill kommer i avsnitt 3.1.3, redogöras för hur de båda teoretiska grunderna kan kombineras i ett gemensamt perspektiv för ett livslångt tillitsbyggande. Den avslutande delen i det tredje kapitlet, 3.2 presenterar tillämpningen av teorierna i det teoretiska ramverk som kommer ligga till grund för analysen och dess efterföljande hypoteser.

Det fjärde kapitlet ger en presentation av de metoder och det material som valts för att testa det ovan nämnda teoretiska ramverket. Analysen kommer utföras med en kvantitativ ansats, vilket inledningsvis kommer diskuteras i generella termer för att sedan övergå i en redogörelse för den regressionsanalys som är för avsikt att användas. Det material som ligger till grund för analysen är SOM-institutets nationella undersökning från 2016, vilket vidare demonstreras under 4.2, följt av operationaliseringen 4.3. Operationaliseringen kommer skilja mellan den beroende variabeln och de oberoende variablerna. Den beroende variabeln skapas genom en faktoranalys vars resultat redovisas i 4.3.1, medan de oberoende variablerna presenteras genom de frågor som ställts i den nämnda enkätundersökningen. Kapitel fyra avslutas med en specifikation av de modeller som regressionsanalysen består av.

I det femte kapitlet redovisas resultatet från regressionsanalysen med efterföljande tolkningar och kommentarer. Det följs av en mer ingående diskussion av det framkomna resultatet kopplat till de teorier som legat till grund för studien i det sjätte kapitlet. Uppsatsen kommer sedan utmynna i en avslutande slutsats där frågeställningarna besvaras.

2 Bakgrund

För att få en djupare förståelse för vad politisk tillit innebär kommer detta kapitel inledas med en definition av begreppet samt vilket objekt som kommer åsyftas i denna uppsats. Därpå följer en djupare redogörelse för vikten av politisk integration och varför den politiska tilliten är viktig att studera bland utrikes födda, tillsammans med en redogörelse av tidigare forskning inom ämnet.

2.1 Definition av politisk tillit

För att utföra studien krävs inledningsvis en grundläggande definition av begreppet politisk tillit. Konceptet är flerdimensionellt och kan följaktligen ha flera olika betydelser beroende på sammanhang. I stället för att prata generellt om politisk tillit behövs därför ett klargörande av innebörden och dess avsedda objekt (Norris, 1999: 1–11; Bovens & Wille, 2011: 48). Det finns ett flertal begrepp som används parallellt i forskningen, däribland politisk tillit, politiskt förtroende och institutionell tillit. I denna studie kommer politisk tillit användas konsekvent för det avsedda fenomenet, vid enstaka fall kommer även begreppet förtroende användas men endast då det är riktat mot enskilda institutioner.

Begreppet tillit antyder en specifik kännedom om sannolikheten av ett pålitligt beteende av någon annan. Den definitionen av tillit kan vara svår att applicera gentemot politiken, med tanke på att medborgare sällan har tillräckligt med information för att avgöra om de bör lita på det politiska systemet. I stället kan politisk tillit ses som en mer generell förväntan på att politiken förs i enlighet med de regler som överenskommits genom, i detta fall, demokratiska processer (Hooghe & Zmerli, 2011: 3). Holmberg och Weibull (2013: 225) använder begreppet institutionsförtroende, och ser det som ett *för-troende,* vilket de menar är en förväntan av ett visst förverkligande. Den politiska tilliten tjänar följaktligen som en legitimitet av att den politiska regimen genomförs enligt förväntan och en villighet att acceptera de politiska besluten. Även om medborgare inte håller med

ett visst beslut, skapar följaktligen den politiska tilliten en acceptans att följa det (Hooghe & Zmerli, 2011: 3).

Utöver definitionen av begreppet som sådant, krävs även en avgränsning av dess avsedda objekt (Bovens & Wille, 2011: 48). Tidigare har David Eastons klassifikationen använts för att särskilja mellan stöd för det politiska samhället, regimen och myndigheterna (eng: the political community, the political regime, the political authorities). I boken *Critical citizens: global support for democratic government* (Norris, 1999) byggs Eastons klassifikation vidare till fem olika kategorier: tillit till det politiska samhället; regimens principer; regimens prestation; regimens institutioner och politiska aktörer.

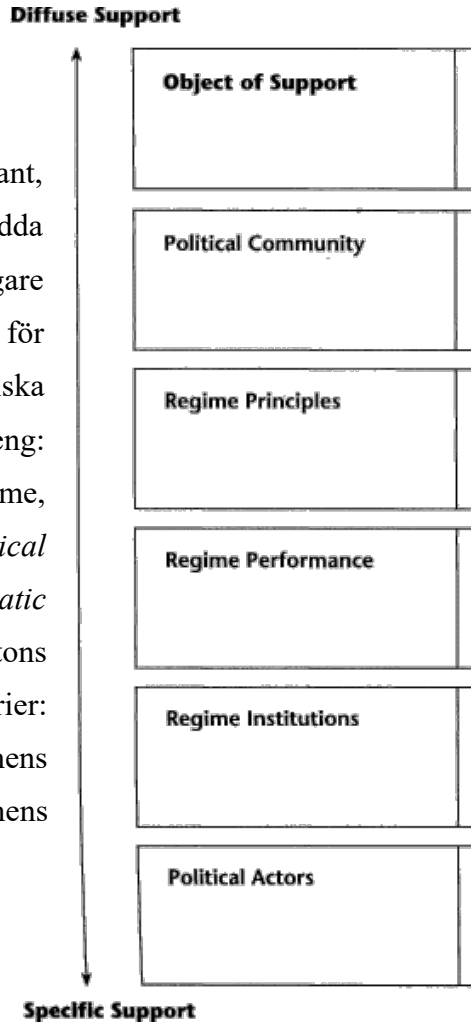

Figur 1 - Tillitens objekt (Norris, 1999:10)

Tillit till det politiska samhället beskrivs som en anknytning till nationen och viljan att agera tillsammans politiskt, bortom de faktiskt styrande institutionerna. Den andra nivån av politisk tillit rör stödet till regimens kärnprinciper vilka representerar värdet av det politiska systemet. I demokratiska stater är det den idealistiska definitionen av demokrati och dess betonade värden såsom frihet, och mänskliga rättigheter. Därefter följer nivån om stöd för regimens utförande, vilket täcker hur det politiska systemet, i detta fall demokratin, fungerar i praktiken. Den fjärde nivån, stödet för regimens institutioner erbjuder en mer verklighetsnära bild av den politiska tilliten eftersom den fokuserar på mer konkreta instanser. Den inkluderar bland annat attityder gentemot regering, riksdag, domstol, polis, partier och militärer. Den sista nivån utgörs av stödet för politiska aktörer, som politiker. De olika kategorierna av politiskt stöd kan ses som en rangordning av hur diffusa eller specifika de är, vilket presenteras i figur 1, från det mest diffusa stödet för det

politiska samhället, till det mest konkreta stödet för särskilda politiker (Norris, 1999: 1–11).

I denna studie kommer objektet för den politiska tilliten avgränsas till stödet för regimens institutioner på grund av dess konkreta form för medborgare. Nivån kan enligt Norris (1999) bestå av både offentliga och privata institutioner, men i denna studie är enbart offentliga institutioner av intresse och då främst de politiskt beslutsfattande instanserna. Det kan många gånger vara svårt att skilja tilliten till dessa politiska institutioner åt. Frågor till medborgare om hur stor tillit de har till exempel till riksdag och regering kan ha svårigheter att utröna om det är en allmän politisk tillit eller om respondenterna refererar till en enskild institution (Marien, 2011: 15). Marien (2011: 18) har genom faktoranalys fastställt att tilliten till politiska institutioner är endimensionell. Politiska institutioner verkar därmed inte i ett vakuum, utan är alla delar av det politiska systemet. Det är därför rimligt att anta att medborgares värdering av en politisk institution är starkt relaterad till en annan. Den politiska tilliten tycks därmed utvecklas som en omfattande attityd till de politiska institutionerna som helhet. Även Holmberg och Weibull (2013: 237) menar att det finns starka samband mellan olika typer av institutioners förtroende då de undersökt dimensionerna i SOM-institutets forskning om institutionsförtroende. Individer som har ett stort förtroende för regeringen har det också ofta för till exempel riksdagen och de politiska partierna. Genom en faktoranalys är det möjligt att undersöka om det finns en underliggande konstruktion av politisk tillit som styr förtroendet för ett flertal olika politiska institutioner (Marien, 2011: 16–17), vilket kommer vidareutvecklas senare i uppsatsen.

Politisk tillit har som tidigare nämnts varit föremål för en stor mängd forskning och de flesta betonar dess vikt för samhällets uppbyggnad. Vissa forskare hävdar dock att tillit till det politiska systemet har blivit övervärderat i den akademiska litteraturen. De menar att medborgare ska ha möjlighet att känna misstro gentemot sina politiska ledare. Det kritiska synsättet bör därför i stället ses som något positivt i en mogen demokrati, där de ledande aktörernas handlande ifrågasätts. Kritiska medborgare är dock inte nödvändigtvis detsamma som misstroende medborgare. En kritisk attityd till politiska ledamöter kan vara nyttig medan en misstro till det politiska systemet i sin helhet kan, som tidigare nämnts vara ett hot mot den

demokratiska grunden och dess legitimitet och därmed leda till att medborgare inte följer de politiska beslut som tas (Hooghe & Zmerli, 2011: 2). Politisk tillit bör därför ses som en generell förväntan på att de politiska institutionerna överlag kommer agera i enlighet med regler överenskomna inom ramen för den demokratiska regimen (Hooghe & Zmerli, 2011: 3). Öppet för diskussion är fortsatt vad som fylls i tilliten och om en okritisk tillit där politiken inte ifrågasätts men däremot efterföljs, är bättre än ingen tillit alls. Denna fråga kommer återkomma i diskussionen.

2.2 Politisk integration

Det finns en mängd tidigare komparativ forskning mellan olika länders tillit, där korruption ofta ges som en avgörande förklaring till ett lands grad av tillit och varför det skiljer sig mellan olika länder (Uslaner, 2011: 141). Att i stället kolla på hur tilliten kan skilja sig mellan olika grupper inom ett lands gränser, är inte lika frekvent förekommande. Detta trots att det som tidigare påpekats, är av största vikt eftersom en minskad tillit i vissa grupper kan erodera hela det tillitsbaserade systemet (Rothstein & Holmberg, 2015). Sverige är ett intressant fall för att just studera skillnader i politisk tillit, eftersom det generellt bedöms vara ett land med höga nivåer av tillit samtidigt som landet de senaste åren har mottagit en stor andel nya medborgare, och försökt integrera dem i såväl det svenska samhället som i det politiska livet.

Den ökade mångfalden har de senaste årtiondena förändrat traditionella samhällen då tidigare delade identiteter och värden utmanats, vilket också har antagits påverka nivåerna av politisk tillit. Relationen mellan en ökad etnisk mångfald och tillit har därför blivit allt mer väsentlig. Förutom mångfaldens påverkan på majoritetsbefolkningens politiska tillit, har ett ökat fokus nu också riktats mot minoriteters politiska tillit och vad som påverkar den (De Vroom m.fl, 2013: 1336). Att undersöka den politiska tilliten hos just personer som migrerat från ett land till ett annat öppnar upp för möjligheter att undersöka grunderna för tillit, då de vuxit upp i en kontext för att sedan flytta till en annan (Thisted Dinesen & Mannemar Sønderskov, 2017: 227). I Nederländerna har en studie utförts som undersöker just skillnaderna i politisk tillit mellan majoritetsgruppen av inrikes födda nederländare

och invandrade minoriteter samt vad som kan förklara de eventuella skillnaderna. Författarna finner en skillnad mellan utrikes och inrikes födda nederländares nivå av politisk tillit, men vid kontroll för de socioekonomiska variablerna är skillnaderna inte längre signifikanta. Det innebär att skillnaderna mellan gruppernas politiska tillit främst beror på socioekonomiska omständigheter. Förutom socioekonomisk position, finner de även att socialt engagemang, samt politisk orientering och intresse har påverkan på den politiska tilliten. Den nederländska studien motiverar valet av att undersöka skillnader mellan olika gruppers nivåer av politisk tillit även i det svenska fallet och studien används därför som inspiration och underlag i val av teorier och variabler (De Vroom m.fl, 2013: 1343–1348).

De Vroom och medförfattarna i den nederländska studien (2013: 1336) menar därtill att den lägre tilliten bland invandrade minoriteter kan antyda att de inte är integrerade i samhället och som tidigare nämnts kan politisk tillit ses som en grogrund för ett aktivt medborgarskap och ett högt valdeltagande (Uslaner, 2017: 6; De Vroom m.fl, 2013: 1339). Den politiska tilliten blir därmed inte bara ett mått på integration i samhället utan även en politisk integration (André, 2014: 966). Det demokratiska samhället bygger på en politisk integration som kopplas till människors möjlighet att delta politisk, göra sin röst hörd och påverka beslut genom att främja sina intressen. Svensk riksdag och regering har därmed betonat vikten av en politisk integration med ett högt och jämnt valdeltagande för att alla medborgares åsikter ska kunna representeras (Bevelander & Spång, 2017: 3–12).

Till följd av det gav den svenska regeringen Statistiska centralbyrån uppdraget att undersöka valdeltagandet under valen 2014 som en del av en större demokratiutredning. Rapporten *Vilka valde att välja? – Deltagandet i valen 2014* (SCB, 2015: 61–62), färdigställdes under 2015 och undersökte hur valdeltagandet såg ut i olika grupper. För inrikes födda var valdeltagandet i riksdagsvalet 2014 89%, medan utrikes föddas valdeltagande utgjordes av 72%. Valdeltagandet bland inrikes födda ökade i detta val i förhållande till valet 2010, men för utrikes födda kunde ingen statistisk förändring säkerställas. Det innebär att glappet mellan gruppernas valdeltagande ökade mellan valen.

Utrikes födda är givetvis ingen homogen grupp och valdeltagandet skiljer sig åt beroende på födelseregion. Lägre siffror uppmättes bland de utrikes födda från

Asien, Afrika och europeiska länder som inte är med i EU. Grupper från norden, EU-länder, Nordamerika och Sydamerika, röstade i större utsträckning, men siffrorna är fortfarande lägre än för inrikes födda (SCB, 2015: 65–66). Det förhållandevis låga valdeltagandet bland utrikes födda pekar på att den politiska integrationen ännu inte är uppnådd.

Bevelander och Spång (2017: 3) menar att en del av förklaringen till klyftorna i valdeltagande varit att utrikes födda har en större misstro till institutioner. Detta är dock ett förhållande som är omstritt inom forskningen och andra studier har hävdat att ett lågt valdeltagande inte behöver stämma överens med låga nivåer av politisk tillit. Därtill har det i viss forskning framgått att nivåerna av politisk tillit snarare skulle vara högre hos utrikes födda än hos inrikes födda, trots ett lågt valdeltagande (Adman & Strömblad, 2015: 107). Fennema och Tillie (1999: 705) medger att relationen koncepten emellan är komplex, men anser att lågt politiskt deltagande och tilliten till politiska institutioner är väl sammanlänkade. De flesta som deltar politiskt har också tillit till institutioner, men det finns också de som deltar aktivt för att de *inte* har tillit till institutionerna. Fennema och Tillie (1999: 705) menar dock vidare att låg tillit förmodligen är mer skadligt för de demokratiska institutionerna än ett lågt valdeltagande. Denna studie kommer inte djupare att undersöka hur relation mellan valdeltagande och politisk tillit ser ut, utan det låga valdeltagandet bland utrikes födda ses snarare som en fingervisning på att den politiska tilliten också bör undersökas. I och med Sveriges mottagande av nya invånare, är det än viktigare att integrationen fungerar såväl i det sociala som det politiska samhället, för att undvika en segregation där en grupps åsikter inte representeras och där vissa grupper inte känner tillit till det politiska systemet.

3 Teori

Trots konsensus mellan en stor del av forskningen om vikten av att studera politisk tillit, råder det mindre enighet om dess ursprung, vilket är omtvistat och oklart trots årtionden av empirisk forskning (Zmerli & Newton, 2011: 67). Samtidigt är en förståelse för hur tillit uppstår avgörande för att kunna testa konkurrerande teorier (Mishler & Rose, 2001: 32). I detta kapitel kommer därför de grundläggande kulturella och institutionella teoretiska inriktningarna om tillitens ursprung att presenteras, dels separat och dels tillsammans ur ett kombinerat perspektiv, för att sedan konkretiseras i ett teoretiskt ramverk.

3.1 Tillitens ursprung

Det finns som nämnt två teoretiska traditioner med strävan att förklara tillitens ursprung, kulturella och institutionella teorier. Den främsta skillnaden dem emellan är att kulturella teorier uppfattar politisk tillit som exogent givet och grundat i kulturella normer, medan institutionell teori ser tilliten som endogent given och därmed en konsekvens av institutionernas utförande (Mishler & Rose, 2001: 31).

Utöver distinktionen mellan kulturella och institutionella teorier finns det också en viktig åtskillnad mellan makro- och mikroperspektiv. Ur ett makroperspektiv är tilliten kollektiv och delas av alla medlemmar i samhället. Mikroperspektivet menar å sin sida att tilliten kan variera mellan individer inom ett samhälle baserat på skillnader i socialisering, social bakgrund, politisk och ekonomisk erfarenhet och individuella uppfattningar och värderingar (Mishler & Rose, 2001: 32–34). De två dimensionerna och hur politisk tillit uppfattas utifrån dem visas i Mishler och Roses (2001: 34) figur nedan.

	Cultural and/or Exogenous Theories	Institutional and/or Endogenous Theories
Macro theories	National culture	Government performance
Micro theories	Individual socialization	Individual evaluations of performance

Figur 2 - Traditionella teorier om tillit (Mishler & Rose, 2001: 34)

Trots uppdelningen mellan makro och mikro hänger perspektiven väl samman då omständigheter på makronivån påverkar den individuella nivån (Mishler & Rose, 2011: 117). Det kan därför snarare ses som en uppdelning av abstraktionsnivå, där makroperspektivet lämpar sig bättre för nationella jämförelser, medan mikroperspektivet kan anses passa bättre för att studera skillnader inom nationella gränser. De institutionella makro-teorierna har fått stort utrymme i forskningen om politisk tillit, medan mikroperspektivet och främst då de kulturella grunderna ofta har negligerats. I denna ansats, där skillnader mellan samhällsgrupper inom ett specifikt land ska undersökas, kan det därmed anses vara berättigat att även anamma ett mikroperspektiv för att kunna undersöka hur politisk tillit skiljer sig åt mellan olika grupper både gällande individens kulturella bakgrund, sociala position samt individens erfarenheter och värderingar.

3.1.1 Kulturell teori

Mishler och Rose (2007: 822; 1997: 433–434) använder begreppet kulturella teorier för att hänvisa till teoretiska konstruktioner grundade i sociologiska och socialpsykologiska inriktningar med den gemensamma ansatsen att förklara politiskt beteende i termer av delade sedvänjor, värderingar och övertygelser i en samhällsgrupp. Enligt kulturella teorier skapas politisk tillit exogent, utanför den politiska sfären, och är grundat i kulturella normer under den initiala socialiseringsprocessen (Mishler & Rose, 2001: 31). Individer lär sig att lita på, eller misstro, andra människor genom upplevelser av hur de blir behandlade och hur andra å sin sida reagerar på samma behandling. Det resulterar i en generell känsla av tillit eller misstro till andra människor (Mishler & Rose, 2001: 34). Den mellanmänskliga tilliten gör att folk blir mer benägna att samarbeta och engagera sig i samhälleliga arrangemang, vilket sedan spiller över i skapandet av tillförlitliga institutioner (Mihler & Rose, 2011: 118). När en individ känner stor tilltro till andra

människor är det också lättare att lita på de som styr institutioner (André, 2014: 966). Den politiska tilliten är således en förlängning av den mellanmänskliga tilliten inlärd tidigt i livet och senare projicerad på politiska institutioner (Mishler & Rose, 2001: 31). Denna kulturella syn på politisk tillit skapar också en tämligen konstant tillit där socialiseringsmekanismer överförs från en generation till en annan (Mishler & Rose, 2001: 34).

Ur ett makrokulturellt perspektiv ses tilliten som homogena tendenser av nationella traditioner, vilket begränsar utrymmet för variation mellan individer (Misler & Rose, 2001: 32–34). De kulturella teorierna ger följaktligen en bild av att den politiska tilliten är beroende av den nationella kontext som en person är uppvuxen i, och den politiska tilliten kan därmed skilja sig åt beroende på var i världen en person har vuxit upp (Mishler & Rose, 2011: 118).

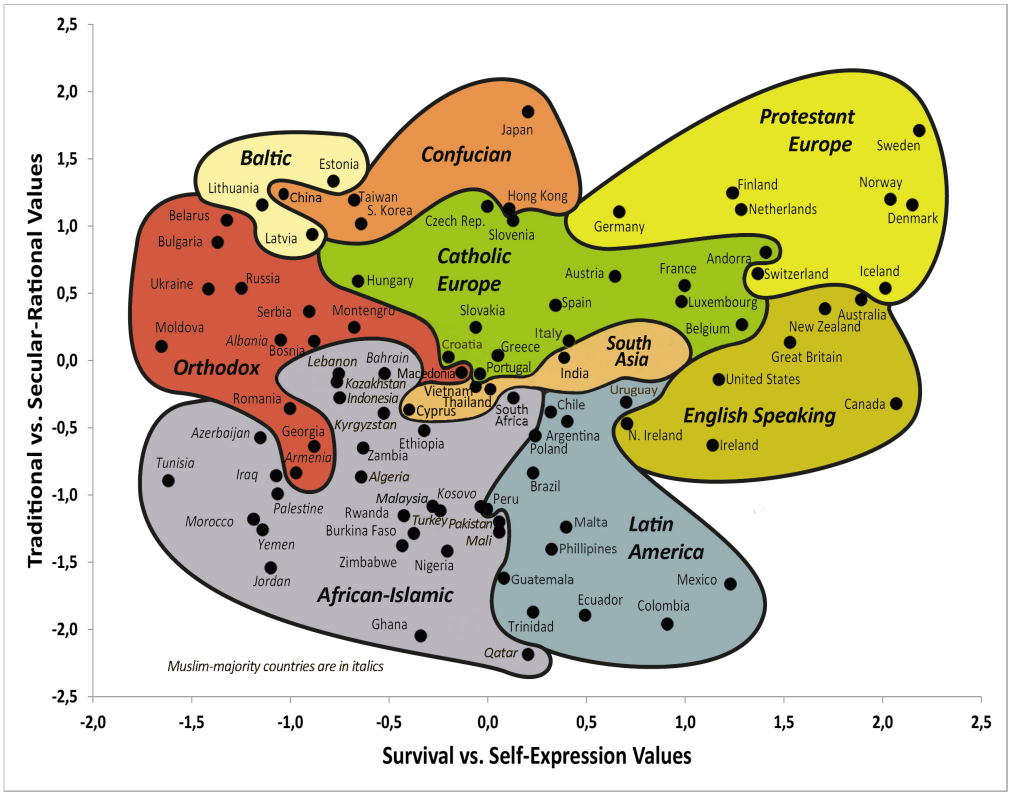

Figur 3 - Kulturkartan (World Values Survey, uå)

Kulturkartan är grundad på data från World Values Survey 2008–2014 och av den framgår det att det finns två stora dimensioner av kulturell variation i världen och samhällen har placerats därefter. Den dimension som demonstreras på x-axeln är synen på livet från överlevnadsvärden till självförverkligande och på y-axeln mäts

traditionella värden kontra sekulär-rationella värden (Inglehart, 2018: 36; World Values Survey, uå).

Människors värderingar och beteende har till mångt och mycket formats av graden av säkrad överlevnad. Det finns en stor skillnad i att växa upp med vetskapen att överlevnad är osäkert, och att växa upp och ta överlevnad för givet, vilket i många delar av världen blivit allt vanligare (Inglehart, 2018: 11). När överlevnad är osäkert tenderar folk att samlas inom slutna grupper, anpassa sig till gruppens normer och avvisa utomstående, allt under lydnad av auktoritära ledare (Inglehart, 2018: 1–9). Av det följer att de överlevnadsvärden som gestaltas i kulturkartan lägger tonvikten på ekonomisk och fysisk säkerhet, och för med sig drag som låga nivåer av förtroende och tolerans (World Values Survey, uå). Den mellanmänskliga tilliten och toleransen frodas när människor känner sig säkra (Inglehart, 2018: 138) och de självförverkligande värdena betonar därmed andra värden som vikten av jämställdhet, tolerans mot olika grupper, yttrandefrihet och deltagande i beslutsfattande i det ekonomiska och politiska livet (Inglehart, 2018: 1–2). Demokrati är därtill mer vanligt förekommande i samhällen med självförverkligande värden och mindre vanligt i samhällen präglade av misstro och intolerans (Inglehart, 2018: 138). I den andra dimensionen betonar de traditionella värdena bland annat vikten av religion, familj och respekt för auktoriteter och de samhällen där traditionella värden är vanliga besitter ofta också en tydlig nationalistisk hållning. De sekulär-rationella värdena uppvisar motsatta karaktärsdrag (Inglehart, 2018: 36).

Förändringar i samhällens placering på kartan har till stor del att göra med landets utveckling till ett industrialiserat eller post-industriellt kunskapssamhälle, och förändringens riktning är då från det nedre vänstra hörnet mot det övre högre hörnet. Attityderna i befolkningen är dock fortsatt starkt förknippade med de filosofiska, politiska och religiösa idéer som har varit dominanta i området. Även om ekonomisk utveckling tycks leda till kulturella skiften består därför det kulturella arvet i vissa samhällen (Inglehart, 2018: 11).

Kulturkartan visar att personer som växer upp i olika delar av världen bär med sig olika värderingar, vilket också kan påverka deras grad av politisk tillit. Sverige placerar sig längst upp till höger med höga värden av självförverkligande och

sekulär rationalitet, och är således ett förhållandevis radikalt samhälle i jämförelse med andra. De övriga nordiska länderna är placerade ganska nära det svenska samhället tillsammans med andra protestantiska europeiska länder som Nederländerna, Schweiz och Tyskland. Längst bort från Sverige på kulturkartan placerar sig afrikanska muslimska samhällen där överlevnad prioriteras och som präglas av traditionella värden. Sveriges relativt extrema placering på kulturkartan tyder på att folk som kommer från kulturer skilda från Sverige besitter andra värden, medan de som är uppväxta i andra nordiska länder eller inom Europa kan tänkas ha en mer liknande politisk kultur (André, 2014: 965). Kartan behöver inte nödvändigtvis betyda att det finns ”svenska värden” utan värdena finns representerade i olika länder, men vissa värden kan vara mer förekommande i Sverige. Ett annat sätt att presentera kulturkartan skulle vara att bortse från nationell tillhörighet, och till exempel strukturera den efter individuella egenskaper. Inglehart (2018: 48) menar dock att de kulturella skillnaderna mellan länder är så pass stora att det förkrymper de individuella skillnaderna (Inglehart, 2018: 48).

Till skillnad från den makrokulturella inriktningen där politisk tillit ses som allmänna attribut för den nationella kontexten ger mikrokulturella teorier en något mer finkornig analys då de ser till individens socialiseringserfarenheter vilket kan innebära variation såväl mellan som inom samhällen. Trots socialiseringen i ett kulturellt homogent samhälle tillåts därvid variation i politisk tillit mellan individer beroende på placering i den sociala strukturen grundat på bland annat kön, ålder, familjebakgrund, utbildning och socioekonomisk status (Mishler & Rose, 2001: 32–35; Mishler & Rose, 1997: 434).

I enlighet med *Winner-loser Theory* är tilliten karaktäristiskt för samhällets vinnare, i socioekonomiska mått. Personer som uppnått bra sociala positioner i samhället känner sig överlag rättvist behandlade av samhället, och bildar därmed även en större tilltro till politiska institutioner. De förlorande grupperna känner sig i stället motarbetade av omgivningen i deras strävan efter en högre social ställning, och är därför mindre tillitsfulla till omgivningen, inklusive politiska institutioner. De Vroom m.fl (2013: 1337-1338) menar att det återspeglas även i skillnader mellan inrikes och utrikes födda. Eftersom vissa utrikes födda grupper har en lägre socioekonomisk position, skulle det kunna innebära att de också har en lägre nivå av politisk tillit. Av det resonemanget följer att den politiska tilliten beror på utrikes

föddas ekonomiska och sociala integration i samhället. Ojämlikhet är därtill något som även tidigare visat sig vara förödande för tilliten både människor emellan och till politiska institutioner, då det bland annat ger ett större utrymme för korruption (Uslaner, 2011: 142–143).

Utöver att samhällets vinnare känner sig gynnade av samhället är också utbildade personer mer troliga att ha en subjektiv politisk kompetens och att engagera sig i politik (Inglehart, 2018: 132). Det råder dock delade meningar om högutbildade har mer att säga till om i politiken för att de har kunskapen som behövs för att föra fram sina preferenser, eller för att de har bättre sociala nätverk och mer resurser (Inglehart, 2018: 133). Enligt Christensen och Lægreid (2005: 494) ger utbildning en större kunskap om det politiska systemet, och en välutbildad person har därmed lättare att skilja på olika komponenter och förstå hur offentliga tjänster är organiserade och fungerar. Kritiker menar dock att kunskapen snarare kan skapa en mer kritisk attityd mot politiken (Christensen & Lægreid, 2005: 494).

Kulturella teorier har blivit utmanade på flertalet grunder. Inte minst gällande kopplingen mellan politisk tillit och socioekonomiska egenskaper. Newton (1999: 181) hävdar till exempel att komparativa studier har visat att politisk tillit är slumpmässigt fördelat i sociala grupper. Andra har i stället ifrågasatt den mellanmänskliga tilliten som grund för politisk tillit och hävdar att de inte har någon sammankoppling (Mishler & Rose, 2001: 35). I stället menar flertalet av dessa forskare att individer gör en rationell bedömning av institutionernas arbete, vilket framgår under det följande perspektivet.

3.1.2 Institutionell teori

Institutionella teorier ser till skillnad från kulturella teorier i stället politisk tillit som endogent givet och är därmed en konsekvens av institutioners utförande. Den politiska tilliten är rationellt baserad och beror på medborgares utvärdering av institutioners arbete. Institutioner som presterar bra genererar följaktligen en högre tillit medan sämre fungerande institutioner skapar en skepsis och misstro (Mishler & Rose, 2001: 31). Därutöver har institutionernas förmedling av tjänster visat sig skiljas åt där universella välfärdsprogram, som är vanliga i det svenska

välfärdssystemet genererar en högre politisk tillit än behovsprövande stöd (Christensen och Lægreid, 2005: 499).

Makroinstitutionella teorier betonar den sammanlagda prestationen av institutioner, som att generera tillväxt, styra effektivt och undvika korruption vilket skapar en generell politisk tillit i samhället (Mishler & Rose, 2001: 32–34). De mikroinstitutionella teorierna framhäver i stället individens enskilda bedömning av institutionerna vilket är beroende av individuella omständigheter (Mishler & Rose, 2011: 32). Det aggregerade resultatet av institutionernas arbete på makronivå hänger givetvis samman med individers utvärdering, men mikroperspektivet öppnar upp för individuella skillnader beroende på erfarenheter och värderingar (Mishler & Rose, 2001: 49). Den politiska tilliten har inom forskningen blivit väl förankrat med individers uppfattning av de politiska institutionernas prestation (De Vroom m.fl, 2013: 1337) och det kan omfatta flera olika element, både av processen och resultatet. Bedömningen kan bland annat avgöras av hur tillgänglig tjänsten är och hur väl den möter individens behov, men det kan också bero på uppfattningen av dess effektivitet, samt hur tillmötesgående och rättvist bemötandet är (Christensen & Lægreid, 2005: 491). Bedömningen av institutioners utförande kan vidare ha mindre eller större påverkan på den politiska tilliten beroende på kontexten. I ett land där prestationen generellt har en hög nivå och korruption är ovanligt, kan medborgarna ta ett bra utförande för givet, vilket kan innebära att det inte längre tjänar som ett kriterium för tilliten till de politiska institutioner (Christensen & Lægreid, 2005: 506) och bedömningen kan således bero på vad individen har för referensram.

Mikroperspektivet öppnar alltså upp för möjligheten att individer som lever i samma samhälle uppvisar olika nivåer av politisk tillit eftersom de skiljer sig åt i sina personliga erfarenheter samt hur de prioriterar dessa erfarenheter (Mishler & Rose, 2001: 49). Det kan till exempel bero på hur personen värderar politisk integritet och om individen själv har upplevt effekterna av korruption eller dragit fördel av ekonomisk tillväxt (Mishler & Rose, 2001: 32). Individer som är arbetslösa eller vars personliga ekonomi tycks ha skadats av den förda politiken, är sannolikt mindre tillitsfulla till politiska institutioner (Mishler & Rose, 2001: 36). Uppfattningen av hur institutionerna fungerar beror därmed även på den ekonomiska prestationen. En person vars personliga finanser har tagit lida av vad

som tros vara politiska beslut, är troligtvis mindre politiskt tillitsfull än personer som upplever en stärkt ekonomi. Här är kopplingen mellan makro och mikroperspektivet tydligt eftersom individen värderar ekonomin både på nationell nivå, samt sin egen privata ekonomi (Mishler & Rose, 2001: 36).

Den institutionella teorins fokus på individens rationella bedömning av institutioner talar för att personer som flyttat från en kontext till en annan troligtvis har liknande politisk tillit som den inrikes födda befolkningen till skillnad från vad som framgår av den kulturella teorin (Thisted Dinesen & Mannemar Sønderskov, 2017: 206). Adman och Strömblad (2015: 107) har vidare visat att tillit till politiska institutioner bland personer som migrerat till västra Europa snarare är högre än hos den inrikes födda delen av befolkningen. Det gäller framförallt personer som lämnat ett land utan demokratiska institutioner och med en hög korruption och det har förklarats genom förändrade förväntningar. Till en början jämförs institutionerna i det nya landet med de som finns i det land som lämnats. För personer som lämnat ett land med odemokratisk styrning och utbredd korruption ger det en förhållandevis positiv utvärdering. I dessa studier har dock den politiska tilliten noterats som hög vid ankomsten, för att sedan trappas ner (Adman & Strömblad, 2015: 107) då de gamla erfarenheterna med tiden blir mindre framträdande vilket leder till mer kritiska utvärderingar av det nya landets institutioner (Adman & Strömblad, 2015: 113–114).

Utöver den personliga bedömningen av institutioner grundat på erfarenheter framhålls också individens värderingar som en institutionell komponent och därav följer en given koppling till det politiska engagemanget. Personer som är intresserade av, eller deltar i den politiska processen kan utveckla både kunskap om det politiska systemet samt normer och värderingar som råder i systemet (Christensen & Lægreid, 2005: 493). Engagemanget kan därmed sägas ge en större förståelse för och tilltro till de politiska institutionerna. Ur ett annat perspektiv skulle dock deltagandet i den politiska processen i sig kunna generera en frustration gentemot politiken vid en större inblick av hur det fungerar och inte fungerar. En misstro och en önskan att förändra systemet kan också vara det som motiverar ett politiskt deltagande. Christensen och Lægreid (2005: 493) menar dock att det mesta talar för att ett politiskt engagemang överlag stärker den politiska tilliten.

Förutom det politiska engagemanget spelar även individens politiska orientering roll. Eftersom den politiska vänstern har en lång tradition av att stödja den offentliga sektorn och en stark stat, gör Christensen och Lægreid (2005: 494) antagandet att personer som placerar sig själva mer till vänster på den politiska skalan också har en högre politisk tillit. Placeringen på vänster-högerskalan har dock varit diskuterad då den inte räknar med andra politiska dimensioner. Alla svenska partier kan inte lika lätt placeras enbart utifrån vänster och höger. Till exempel beskriver Sverigedemokraterna sitt parti som tillhörande varken höger eller vänster (Jylhä m.fl, 2018: 23). Med en retorik som till mångt och mycket motsätter sig vad de benämner som den politiska eliten har Sverigedemokraternas väljare också i tidigare studier visat sig ha ett lägre förtroende för riksdagens arbete än vad till exempel Moderaterna och Socialdemokraterna har och en del av misstron har förklarats som grundad i ett missnöje mot den migrationspolitik som förts (Jylhä m.fl, 2018: 51–52). Dessa förväntade misstroende partisympatisörer kan vara svåra att upptäcka genom enbart en uppdelning av klassiska vänster- eller högervärderingar.

Den politiska skalan kan också störas av det för tidpunkten regerande partiet, då de väljare som röstat på det vid tidpunkten regerande partiet har en större tendens att uppge att de har en högre politisk tillit (Christensen & Lægreid, 2005: 494). Hetherington och Rudolph (2017: 579) menar därtill att den politiska tilliten har blivit mer polariserad. Det handlar delvis om att den politiska tilliten minskar i de grupper som är emot det regerande partiet, i större utsträckning än förr. I USA är till exempel republikaner och demokrater nu mycket mindre troliga att lita på den federala regeringen när det motsatta partiet kontrollerar det. Denna partibundna politiska tillit får konsekvenser då det sätter partiets bästa före uppfyllandet av allmänhetens bästa (Hetherington & Rudolph, 2017: 580) och medför svårigheter att leda landet (Hetherington & Rudolph, 2017: 595).

Kritiken mot ett institutionellt perspektiv härrör delvis en mer allmän kritik mot rationella modeller som otillräckliga för att förklara människors faktiska beteende (Inglehart, 2018: 20). Mer specifik kritik mot perspektivet är att alla medborgare inte direkt upplever hur de offentliga institutionerna fungerar. Om den politiska tilliten var fullkomligt baserad på erfarenheter skulle fler svar i undersökningar peka på att respondenterna inte vet eftersom de inte har någon direkt erfarenhet från

institutionen i fråga. Dessutom borde det vara en stor skillnad mellan olika institutioners uppmätta tillit. Förtroendet för institutioner tycks dock vara mer endimensionell på så vis att det finns lite variation mellan medborgares bedömningar av dem och det tycks således bygga på en mer generell upplevelse (Hooghe & Zmerli, 2011: 4). Följaktligen kan mötet med offentliga funktioner som sjukvård, ha effekter för tilliten även till andra institutioner.

3.1.3 Livslångt tillitsbyggande

Trots skillnaderna mellan kulturella och institutionella teorier gällande tolkningar av tillitens ursprung delar de det fundamentala antagandet att tillit är inlärt och kopplat på någon nivå till upplevelse. De kulturella och institutionella teorierna behöver därtill inte utesluta varandra utan kan snarare ses som kompletterande och ha förstärkande effekter för den politiska tilliten. Såväl individuella sociala omständigheter som utvärderingar av institutioners prestationer kan därmed influera politisk tillit (Mishler & Rose, 2001: 37). De båda delarna kan bli inkluderade i ett perspektiv som täcker ett livslångt tillitsbyggande. Enligt ett sådant perspektiv kan mellanmänsklig tillit utvecklas initialt och sedan appliceras till institutioner. Den initiala tilliten kan dock förstärkas eller revideras beroende på i vilken utsträckning den utmanas eller bekräftas av senare erfarenheter, till exempel vid utvärderingar av politiska prestationer i vuxen ålder. I stabila politiska regimer bör de kulturella och institutionella förutsägelserna stämma väl överens eftersom det initialt inlärda bekräftas av institutionernas arbete (Mishler & Rose, 2001: 37–38). För den här studien är förutsättningarna något annorlunda eftersom en av de grupper som ska undersökas har vuxit upp i en kulturell kontext och sedan flyttat till en ny, med andra institutioner att bedöma.

Mishler och Rose (2011: 117) har undersökt hur nivån av politisk tillit förändras i postauktoritära kontexter när regimen förändras. Initialt har då medborgare upplevt en typ av politiskt styre, som sedan förändrats. Förändringar av en regim skapar en strukturell diskontinuitet för den politiska socialiseringen, då institutioner som varit föremål för individuell inlärning har blivit utbytta av nya institutioner med nya politiska värden. När regimen förändras, påverkas individens politiska tillit inte bara av deras inlärning tidigt i livet, utan även genom nya erfarenheter i reaktion till den ny regimen (Mishler & Rose, 2011: 120).

Mishler och Roses undersökning av postauktoritära stater går även att jämföra med fall av migration, där medborgare växer upp i en politisk kontext för att sedan flytta till en ny. Om politiska eller ekonomiska flyktingar lämnar sitt uppväxtland för att det inte gick att lita på, är det ur ett kulturellt perspektiv troligt att de lägre nivåerna av politisk tillit fortsatt lever kvar även i det nya landet (André, 2014: 967). Om ett institutionellt mikroperspektiv kompletterar detta antagande, skulle dock erfarenheter i Sverige kunna antingen förstärka eller förminska den initiala politiska tilliten. Nya invånares värderingar kan på så vis påverkas och förändras i det nya landet, även om det kan ta tid (Puranen & Ekström, 2017).

Av integrationsteorier framgår det att integrationen av nyanlända i samhället främst beror på deras ekonomiska och sociala integration (De Vroom m.fl. 2013: 1336–1338). Det kopplas an till teorin om att samhällets vinnare besitter en högre tillit till omgivningen (Newton m.fl. 2017: 47–48). Eftersom utrikes födda minoriteter generellt sätt har en lägre socioekonomisk ställning, kan det vara associerat med en lägre tillitsnivå (De Vroom m.fl, 2013: 1337-1338). De Vroom m.fl. (2013: 1336–1338) poängterar därför att även tillitsnivåerna bland dessa grupper borde anpassa sig till majoritetsbefolkningens ju mer ekonomiskt och socialt integrerade de blir. Omständigheterna och integrationen i det nya värdlandet är följaktligen avgörande för den politiska tilliten och när omständigheterna för utlandsfödda är desamma som för majoritetsbefolkningen borde därmed deras tillitsnivåer anpassa sig till de som finns i landet sedan tidigare. Detta perspektiv pekar dels på de kulturella teoriernas individuella egenskaper, men även på att den politiska tilliten är föränderlig och kopplar därmed an till idén om ett livslångt tillitsbyggande.

3.2 Teoretiskt ramverk

Mishler och Roses (1997; 2001; 2007) uppdelning av kulturella och institutionella teorier är väl använd i tillitslitteraturen och tjänar därför som en bra bakgrund till hur politisk tillit uppstår. De båda teorierna om grunden till politisk tillit har testats i många studier men med skilda resultat. Det finns således stöd i tidigare forskning för de båda teoretiska inriktningarna och ett behov av att fortsätta kombinera dem och testa dem i olika kontexter.

Teorierna kan dock vara svåra att applicera rent av och kan därför behöva anpassas och konkretiseras för att passa i just detta syfte. Med de grundläggande teorierna i bakhuvudet är det viktigt att utifrån dem därmed bygga ett mer konkret teoretiskt ramverk, vilket presenteras illustrativt i figuren nedan, följt av de definierade hypoteserna.

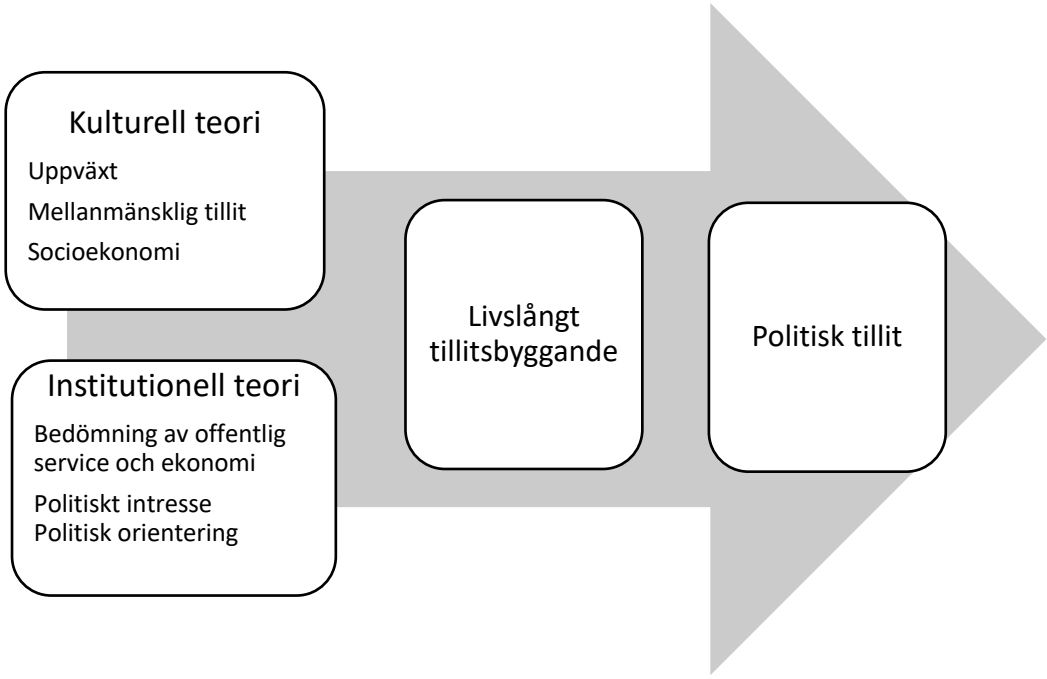

Figur 4 - Teoretiskt ramverk

Den främsta komponenten för denna uppsats är var en person är uppväxt, vilket kopplas väl an till den kulturella teorin. Om tillit är ett kulturellt grundat drag, bör personer uppväxta i ett annat land bibehålla den tilliten, medan de borde vara densamma som resten av befolkningen om det skapas av erfarenheter (Thisted Dinesen & Mannemar Sønderskov, 2017: 206). I enlighet med kulturkartan finns det kulturella skillnader beroende på vilket samhälle en person vuxit upp, vilket också tros påverka den politiska tilliten, och utrikes födda förväntas i denna studie ha en lägre politisk tillit än personer som vuxit upp i Sverige.

Vidare är den politiska tilliten i enlighet med den kulturella teorin en förlängning av den initialt grundade tilliten mellan människor och förväntas därför påverka den politiska tilliten positivt. På grund av dess viktiga roll i den kulturella teoribildningen tjänar det därför som en viktig komponent trots att den varit underlag för stor diskussion inom forskningen. Utöver dessa två komponenter poängteras individuella skillnader i socialiseringsprocessen i Mishler och Roses

beskrivning av kulturell mikroteori. Mishler och Rose uppger bland annat kön, ålder, utbildning och andra socioekonomiska förutsättningar som komponenter som kan utgöra skillnader mellan individer och de inkluderas alla i det teoretiska ramverket. Den socioekonomiska bakgrunden har i flertalet studier blivit negligerat som oviktig för den politiska tilliten, och politisk tillit hävdas av somliga vara slumpmässigt fördelat i sociala grupper (Newton, 1999: 181), medan andra ser det som en självklar del i tillitsstudier (Holmberg & Weibull, 2013; De Vroom m.fl, 2013; Christensen & Lægreid, 2005). Den tvetydighet som finns inom forskningen kring socioekonomiska förutsättningar kopplat till politisk tillit gör att det finns goda skäl för att inkludera socioekonomiska omständigheter och det kommer i denna uppsats involvera både utbildning och inkomst, vilka tros påverka den politiska tilliten positivt.

Det institutionella mikroperspektivet betonar individens erfarenhet och utvärdering av institutioners prestationer och den politiska tilliten har inom forskningen blivit väl förankrat med individers uppfattning av de offentliga institutionernas prestation såväl som hur den nationella och privata ekonomin fungerar. De båda delarna tjänar som två grundpelare för den institutionella teorin i det teoretiska ramverket och en positiv bedömning av dem förväntas i studien vara förenligt med en högre politisk tillit.

Den dimension som handlar om politiskt engagemang och värderingar går hand i hand med det institutionella mikroperspektivets syn på hur individers politiska tillit skiljer sig åt beroende på deras värderingar. I det teoretiska ramverket inkluderar det både politiskt intresse som tros ha en positiv påverkan på den politiska tilliten, och en subjektiv bedömning av orientering på vänster-högerskalan där studiens förväntning är att personer till vänster är mer tillitsfulla till de politiska institutionerna. Utöver vänster-högerskolan kommer även Sverigedemokraternas sympatisörer undersökas för sig, då de anses vara svåra att passa in i vänster-högerskalan men är ett utstickande fall med tanke på den kritik mot den politiska eliten som partiet uttryckt.

Den något motstridiga teoribildningen kring den politiska tilliten, indikerar att det finns skäl till fortsatta undersökningar om hur det kan ta sig uttryck för olika grupper. Det teoretiska ramverket ger olika förklaringar till vad som kan skapa

politisk tillit vilka kommer testas i analysen, med nedan fastställda hypoteser. Hur de teoretiska komponenterna ska operationaliseras till mätbara variabler framgår under 4.3.

Hypoteser för kulturell teori:

H_{k1} Utrikes uppväxta personer har lägre politisk tillit än inrikes uppväxta.

H_{k2} Personer med en hög mellanmänsklig tillit besitter också en hög politisk tillit.

H_{k3} Ju högre socioekonomisk ställning en person har desto högre politisk tillit.

Hypoteser för institutionell teori:

H_{I1} En individs bedömning av offentliga institutioner som välfungerande leder till en högre politisk tillit.

H_{I2} En uppfattning av att den nationella och den privata ekonomin går bra leder till högre politisk tillit

H_{I3} Personer med ett politiskt intresse har också högre politisk tillit.

H_{I4} Personer som placerar sig längre till vänster i den politiska skalan har en högre politisk tillit än de som placerar sig till höger.

H_{I5} Sverigedemokraternas sympatisörer har en lägre politisk tillit än övriga svenska partier.

Hypotes för livslångt tillitsbyggande:

H_{KI} Både kulturella och institutionella faktorer är avgörande för den politiska tilliten.

4 Forskningsmetod

Efter att ha presenterat det teoretiska ramverket ämnar detta kapitel redogöra för den metod och det material som ska användas för att testa ovan nämnda hypoteser. Denna studie har en teoriprövande ansats och för att besvara uppsatsens frågeställningar kommer de hypoteser som definierats med grund i teoribildningen att testas genom kvantitativ metod. Inledningsvis kommer den kvantitativa ansatsen och dess begränsningar att diskuteras. En regressionsanalys kommer att användas för att testa de variabler som valts ut med grund i den kulturella respektive institutionella teorin, för att studera vad som avgör den politiska tilliten. Regressionsanalysen och dess grunder kommer att presenteras under 4.1. Den data som ligger till grund för att genomföra analysen är insamlad av SOM-institutet vid Göteborgs universitet år 2016 (SOM-institutet, 2018), och kommer presenteras närmre under 4.2. Operationaliseringen 4.3, består inledningsvis av en faktoranalys som genomförts för att avgöra vilka dimensioner som ska ingå i den beroende variabeln politisk tillit. Faktoranalysen för den beroende variabeln följs sedan av en beskrivning av de oberoende variablerna för den kulturella respektive institutionella teorin, 4.3.2. Kapitlet avslutas med en redogörelse för de modeller som ska köras.

Sverige är ett intressant fall att studera skillnader i politisk tillit på grund av dess generellt höga nivåer av tillit i komparativa undersökningar, samtidigt som Sverige de senaste åren har mottagit en stor andel nya invånare som nu integreras i det svenska samhället och det politiska systemet. Om vissa grupper har en lägre politisk tillit kan det innebära problem för hela samhället och det finns därför skäl att undersöka om det finns några skillnader mellan inrikes och utrikes föddas politiska tillit, samt vad som påverkar den politiska tilliten för att avgöra vad som möjligtvis kan göras för att öka individers politiska tillit.

Som framgått i teorikapitlet ger teorierna anspråk på ett antal olika förklaringar till vad som påverkar individers politiska tillit. För att undersöka vilka av de individuella faktorerna som med grund i teorin antas ha effekt på fenomenet politisk tillit lämpar sig en kvantitativ ansats. Det möjliggör att dra slutsatser om politiskt

beteende och generaliseringar om populationens värderingar (John, 2018: 255), något som kan vara avgörande för att få en bättre förståelse för hur politisk tillit skapas. Valet av metod för dock med sig ontologiska och epistemologiska antaganden. Kvantitativa metoder får ofta invändningen av att vara för positivistiska, i likhet med den naturvetenskapliga forskningen med preferenser för mätning och kvantifiering (Marsh m.fl, 2018: 186–187). Kritiken rör metodens förenklade syn på världen då den genom att kvantifiera erfarenheter och händelser ignorerar komplexiteten av den samhälleliga och politiska kontexten (John, 2018: 255–256). Djurfeldt m.fl, (2018: 23–25) menar att positivism därmed ofta används som ett skällsord mot kvantitativa metoder som ett oreflekterat användande av data och ett okritiskt förhållningssätt till verkligheten. De flesta kvantitativa forskare är dock fullt medvetna om att komplexa sociala verkligheter inte alltid går att fånga med hjälp av upprepade observationer (John, 2018: 255–256). Det gäller även i fallet av politisk tillit, där det förmodligen finns ett flertal faktorer som inte går att mäta genom en enkätundersökning. Förenklingen behöver dock inte nödvändigtvis vara något negativt. Att ge en mer lättöverskådlig modell av ett komplext fenomen, som politisk tillit, kan många gånger vara till stor hjälp för att få en bättre förståelse av det.

Forskning, oavsett om den är kvantitativ eller kvalitativ, är inte vetenskap för att den använder sig av vetenskapliga metoder. Snarare bygger god forskning på användandet av vetenskaplig teori (Djurfeldt m.fl, 2018: 23–25). Marsh m.fl (2018: 182) beskriver det som ett mer realistiskt epistemologiskt förhållningssätt, där teori spelar en roll i tolkningen av världen. En kritisk realist privilegierar inte direkt observation, utan erkänner en djupare strukturell relation mellan sociala fenomen som inte kan observeras direkt, men som är avgörande för att förklara ett beteende (Marsh m.fl, 2018: 184). Den kvantitativa metoden i fallet med politisk tillit behöver således inte vara sammankopplad med ett oreflekterat förhållningssätt, utan kan belysas kvantitativt med en parallell användning av teorier. Det är följaktligen viktigt att ha i åtanke att både val av variabler och tolkning av resultat återkopplas till teoribildningen i ämnet.

Kvantitativa metoder kan omöjligt svara på allt, och det är inte heller ansatsen i denna studie. Det behövs en mångfald i de metoder som används inom forskningen, där kvantitativa metoder utgör en del. Det berikar forskningen och gör det möjligt

att besvara olika problemställningar, samt att se saker från olika perspektiv (John, 2018: 267). Denna uppsats kan således tjäna som en del av en större kumulativ forskning kring politisk tillit. Det är dock viktigt att ha metodens begränsningar i åtanke när resultatet ska bearbetas och slutsatser dras, samt att vara transparent för att andra forskare ska kunna replikera och granska studien (John, 2018: 267). I nästa avsnitt följer en generell redogörelse för regressionsanalysen som kommer att användas för att testa hypoteserna.

4.1 Regressionsanalys

Eftersom världen är multi-kausal kan det vara svårt att fastställa en beroende variabel genom att bara använda en oberoende variabel (John, 2018: 261), det finns därför ingen större mening med att testa variablerna var för sig. Eftersom teoribildningen ger upphov till ett flertal möjliga förklaringsvariabler passar en multivariat analys då den ger möjligheten att uppskatta flera oberoende variablers påverkan på den beroende variabeln (Esaiasson m.fl, 2017: 393). En multipel regressionsanalys är ett väl använt verktyg för samhällsvetare som går att tillämpa på många problemställningar (Djurfeldt, 2009a: 53). Den vanligaste modellen är minsta-kvadratmetoden, som estimerar de oberoende variablernas effekt på den beroende variabeln (John, 2018: 261–262).

$$Y = a + \beta_1 x_1 \ldots + \beta_i x_i + u$$

I ekvationen ovan representerar a ett konstant intercept för den beroende variabeln Y. De oberoende variablerna representeras av x_i, vars effekt på Y beror på regressionskoefficienten β_i. u representerar i modellen den residual som samlar inflytandet från övriga faktorer som inte inkluderats i modellen inklusive mätfel (Djurfeldt, 2009 a: 56–57).

Regressionsanalysen kräver en kvantitativ beroende variabel. Den beroende variabeln politisk tillit, som presenteras mer ingående under 4.3.1, ger respondenterna möjlighet att svara på hur deras förtroende för ett antal institutioner på en skala mellan mycket litet förtroende till mycket stort förtroende. Det innebär att frågorna är på ordinalskala, då de är rangordnade men utan information om

avståndet mellan kategorierna (Esaiasson m.fl, 2017: 361-362). En linjär regressionsanalys lämpar sig normalt sett inte för variabler på ordinalskala, vissa forskare menar dock att ordinalskalor kan användas likt en intervallskala då variabeln innehåller minst fem kategorier (Teorell och Svensson, 2007: 111). Det råder följaktligen delade meningar om den linjära regressionsanalysens begränsningar och användningsområde. Då en faktoranalys genomförs för att skapa en övergripande variabel för fenomenet, blir den beroende variabeln dock mer kontinuerlig och kan därför vara föremål för en minsta-kvadratmetod.

Förutom antagandet om en beroende variabel som uppträder kontinuerligt, finns det ett flertal andra antaganden som regressionsanalysen i allmänhet och en minsta-kvadratmetod i synnerhet för med sig och som vid oaktsamhet kan leda till stora snedvridningar av resultatet. Några av dessa krav presenteras här tillsamans med vilka problem de kan leda till och hur de kan kontrolleras för.

Ett av de antaganden som en minsta-kvadratmetoden förutsätter är att variansen i residualen för varje observation ska vara konstant (Dougherty, 2016: 290). En ojämn spridning eller olikheter i spridning är en felkälla i multipel regressionsanalys som bär namnet heteroskedasticitet. Om materialet bär på heteroskedasticitet innebär det att modellens precision minskar, då standardavvikelsen för regressionskoefficienten ökar och konfidensintervallet blir bredare (Djurfeldt m.fl, 2018: 367-368). För att kontrollera om det finns heteroskedasticitet kan ett White-test användas (Dougherty, 2016: 297) och om ens data tycks anta heteroskedastiska former kan därpå ett robust standardfel tillämpas för att justera resultatet (Dougherty, 2016: 305–306).

En annan felkälla som rör residualen är endogenitet som antyder att residualen och de oberoende variablerna inte är kausalt oberoende. Endogenitet är ett vanligt problem i regressionsmodeller och beror på brister i forskningens teori och material, och att dessa inte överensstämmer. Det kan till exempel vara att modellen är felkonstruerad på så vis att en oberoende variabel saknas i modellen, och då i stället hamnar i residualen. Endogenitet leder följaktligen till en viss snedvridning i resultatets uppskattning av regressionskoefficienten. Eftersom specifikationsproblem som endogenitet uppstår i de inledande faserna som rör teori och insamling av data är det dessvärre svårt att åtgärda i regressionsmodellen

(Djurfeldt, 2009 b: 116–117; Djurfeldt mfl, 2018: 363–364). Regressionskoefficienterna är väsentliga i tolkningen av resultatet för att undersöka vilken riktning en eventuell påverkan har, samt vilken effekt en variabel tycks ha, och dessa bör följaktligen betraktas med försiktighet vid risk av endogenitet.

Om de oberoende variablerna som ingår i regressionsanalysen är inbördes korrelerade innebär det att den bär på multikollinearitet. Det stör resultatet så till vida att det blir svårt att fördela variansen mellan de kollineära variablerna, och således påverkas regressionsmodellens förklaringskraft R^2 och innebär att estimaten av regressionskoefficienterna blir oklara. Ett sätt att kontrollera för multikollinearitet är genom ett VIF-test, (Variance Inflation Factor). Det kritiska värdet för de oberoende variablernas VIF-faktorer är 2,5 och om det överstigs är det en signal för att det föreligger finnas problem med kollinearitet. Vid förekomst av multikollinearitet bör åtgärder tilltas, så som att ta bort en av de kollinerade variablerna alternativt slå dem samman i ett index (Djurfeldt m.fl, 2018: 364–366; Djurfeldt, 2009 b: 113-114). Detta är exempel på några möjliga problem med minsta-kvadratmetoden, som kommer beaktas i studien. Resultatet vid kontroll av dessa potentiella felkällor presenteras i inledningen av det femte kapitlet.

Regressionsanalysen kommer användas för att besvara frågeställningarna och försöka klarlägga vilka variabler som påverkar den politiska tilliten och undersökningen har följaktligen förklarande ansatser. Det är dock viktigt att iaktta en försiktighet i anspråket av kausalitet. För att dra slutsatser om orsakssamband måste tidsföljden garanteras. En förändring i den oberoende variabeln måste inträffa före förändring i den beroende variabeln. I vissa fall kan det vara svårt att bevisa tidsföljden men inom forskning finns en etablerad ordningsföljd från social och ekonomisk position, till verklighetsuppfattning, vidare till värderingar och åsikter, och sist agerande (Esaiasson m.fl, 2017: 69). Det är också av största vikt att ha en förståelse för de teoretiska resonemangen. Det är genom teorin som det går att belysa orsakssamband som kanske annars har osynliga orsaksmekanismer (Djurfeldt m.fl, 2018: 138). Eventuell korrelation mellan variabler måste därför presenteras parallellt med teorier och återkopplas till tidigare studier gjorda i ämnet, vilket också är en viktig del för att bidra till tidigare och kommande forskning.

4.2 Material

För att utföra regressionsanalysen krävs ett gediget material. I denna studie kommer redan befintliga data att användas, insamlat av SOM-institutet vid Göteborgs universitet 2016 (SOM-institutet, 2018). Detta material har valts på grund av att SOM-institutet är ett väletablerat forskningsinstitut med stora resurser och lång erfarenhet av att genomföra nationella undersökningar, vilket gör det till ett trovärdigt alternativ. Om eget insamlat material skulle användas hade det sannolikt resulterat i ett mindre urval att analysera på grund av mindre resurser. Nackdelen med att använda sekundärdata är att mätningen är utom kontroll och det är därför svårt att garantera undersökningens reliabilitet, det vill säga frånvaron från slumpmässiga fel i mätningen (Djurfeldt m.fl, 2018: 104). SOM-institutets undersökningar är dock ett väl använt forskningsunderlag och metoderna är erkänt tillförlitliga.

SOM-institutet har utfört nationella undersökningar sedan 1986 och undersökningen 2016 var den 31a sedan starten, vilket visar på institutets långa erfarenhet. Enkätundersökningens främsta teman är samhälle, opinion och massmedier, och erbjuder följaktligen ett stort antal frågor om politik, samhälle och medier, samt social bakgrund. Studien har primärt genomförts med hjälp av postenkäter, men för att nå fler respondenter finns sedan 2012 möjlighet att genomföra undersökningen på internet. Den nationella SOM-undersökningen 2016 bestod av sex delundersökningar som skickades till totalt 20 400 folkbokförda personer i åldrarna 16–85 år som slumpats genom ett sannolikhetsurval för att spegla sammansättningen i den svenska befolkningen (Bové, 2017: 621). Totalt inkom 9828 svar vilket efter hänsyn till det naturliga bortfallet av 1033 personer, motsvarar en svarsfrekvens på 51% (Bové, 2017: 626). Undersökningens uppbyggnad av sex delundersökningar innebär att alla frågor inte ställts till samtliga respondenter. Det har i sin tur inneburit en begränsning av det material som går att använda. Trots att 9828 svar inkommit totalt kan därför enbart ca 1300 av dessa ligga till grund för analysen, för att garantera att respondenterna har svarat på samtliga av de frågor som ingår i analysen. Även några variabler som hade varit av intresse att analysera har valts bort på grund av detta. Det medför att vissa frågor ställda angående uppfattningen av den offentliga sektorns arbete inte kan studeras.

I stället har en variabel som mäter förtroendet för enskilda offentliga sektorers arbete använts, vilket kan ses under 4.3.2.

Både det naturliga bortfallet beroende av fysisk eller mental oförmögenhet att svara på enkäten, och svarsvägran, kan innebära att representativiteten av populationen blir skev. Om en viss grupp är underrepresenterad och gruppens svar skiljer sig från övrigas, blir studien mindre giltig för populationen i sin helhet (Bové, 2017: 626–627). Vissa grupper i samhället kan vara svåra att nå, däribland minoriteter, varav några också kan vara mindre villiga att delta i undersökningar (De Vroom m.fl, 2013: 1339). I det fallet kan även språket vara en påverkan på möjligheten att medverka. Det innebär givetvis ett bortfall av en målgrupp vars svar är avgörande för undersökningen. För att göra en rättvis tolkning av resultatet finns därmed ett behov av att studera fördelningen bland respondenterna. Av de 9828 respondenterna har 8333 uppgett att de är uppväxta i Sverige, medan 834 personer har uppgett att de är uppväxta i ett annat land. Det motsvarar en fördelning av 9,1% utrikes födda, varav 2,21% är uppvuxna i ett annat nordiskt land, 3,58% är uppvuxna i ett annat land i Europa, samt 3,31% uppvuxna utanför Europa. I det urval av runt 1300 respondenter som används i studien är fördelningen snarlik då andelen utrikes födda är ca 10,1%. Det representerar inte helt den andel utrikes födda som fanns i populationen i Sverige 2016, som enligt Statistiska Centralbyrån var ca 17,85% (SCB, uå). Snedfördelningen kan som tidigare nämnts bero på ett bortfall bland utrikes födda beroende på till exempel språkliga barriärer. Anledningar och konsekvenser av snedvridningen kommer fortsatt diskuteras i kapitel 6.

4.3 Operationalisering

En god validitet i forskningen står för undersökningens begreppsmässiga och teoretiska relevans, och en frånvaro av systematiska fel. Det vill säga om vi mäter det som avses mätas. Här spelar operationaliseringen en stor roll i att gå från teoretiska begrepp till mätbara indikatorer (Djurfeldt m.fl, 2018: 104). För att empiriskt kunna studera teorierna och uppnå en hög validitet krävs att den operationella indikatorn stämmer väl överens med det teoretiska begreppet (Esaiasson m.fl, 2017: 57). Då redan befintliga data används i detta fall kan

operationaliseringen behöva anpassas till de frågor som ställts i undersökningen. Som tidigare nämnts innebär uppdelningen av frågor som ställts till olika respondenter att samtliga variabler som till en början varit av intresse inte går att inkludera i analysen och har i stället fått ersättas med liknande frågor med en högre svarsfrekvens. Med grund i tidigare forskning och teoribildning inom ämnet följer nu först en presentation av den faktoranalys som genomförts för att skapa den beroende variabeln och sedan de oberoende variabler som valts att undersökas, samt hur frågorna ställts av SOM-institutet.

4.3.1 Faktoranalys – politisk tillit

Den beroende variabeln i undersökningen är politisk tillit, och som tidigare nämnts avgränsas den politiska tilliten i detta fall till den tillit som individen känner för regimens politiska institutioner. I detta avsnitt kommer den faktoranalys som ligger till grund för den beroende variabeln att presenteras.

Enkäter används rutinmässigt för att nå insikt och finna mönster om befolkningens attityder, uppfattningar och övertygelser (Fricker m.fl, 2012: 30). De här fenomenen framträder dock ofta som latenta drag som kan vara svåra att mäta direkt genom enskilda enkätfrågor (Fricker m.fl, 2012: 30). I stället kan det krävas ett flertal indikatorer som tillsammans kan ge en mer fullständig bild av det fenomen som är för avseende att undersökas (Barmark, 2009: 69). I fallet för denna uppsats kan det till exempel vara svårt att mäta politisk tillit genom frågan ”Hur stor politisk tillit har du?”. I stället finns det ett flertal olika aspekter som tycks ingå i politisk tillit som bör vara del av undersökningen, vilka kan vägas samman i en övergripande faktor (Barmark, 2009: 71). De dimensioner som identifierats i tidigare forskning som en del av politisk tillit till regimens institutioner är riksdagen, regeringen, kommunstyrelsen och politiska partier.

Tabell 1 - Beroende variabel, politisk tillit

Variabel	Fråga	Kategorier
Politisk tillit	*Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?* - *Riksdagen* - *Regeringen* - *Kommunstyrelsen* - *Politiska partier* (SOM-institutet, 2016)	Mycket litet förtroende (1) Ganska litet förtroende (2) Varken stort eller litet förtroende (3) Ganska stort förtroende (4) Mycket stort förtroende (5)

För att få en inblick i hur tilliten ser ut till de enskilda politiska institutionerna innan faktoranalysen genomförs, redovisas medelvärdet för de enskilda variablerna.

Tabell 2 - Förtroende för politiska institutioner, medelvärde

Variabel	Medelvärde
Förtroende för riksdagen	2,895257
Förtroende för regeringen	2,874881
Förtroende för kommunstyrelsen	2,801856
Förtroende för politiska partier	2,6041

Att döma av tabellen ovan är medelvärdet av förtroendet för de olika institutionerna snarlikt, vilket vid en första anblick indikerar att politisk tillit är ett endimensionellt fenomen som respondenterna har bedömt lika. Svarsalternativen är rangordnade på en skala från *mycket litet förtroende* (1) till *mycket stort förtroende* (5), och samtliga variabler uppvisar ett medelvärde mellan *ganska litet förtroende* (2) och *varken litet eller stort förtroende* (3). Fördelningen över svarsalternativen är även den lik för variablerna. Regeringen är den institution som störst andel uppgett att de har ett mycket stort förtroende för (4,94%), medan motsvarande frekvens för politiska partier är 1,09%. Politiska partier är också den variabel som störst andel svarat att de har mycket litet förtroende för (13,84%), vilket också återspeglas i medelvärdena där förtroendet för politiska partier förefaller vara lägst. Typvärdet, det vill säga det vanligast förekommande svaret är i samtliga variabler *varken stort eller litet förtroende* (3). Det är mycket vanligt att respondenter väljer mittenalternativet, i denna typ av undersökningar, vilket till exempel kan bero på att vissa av respondenterna inte är särskilt insatta i den avsedda institutionens arbete.

Vid en första anblick tycks således bedömningen av de olika politiska institutionerna vara samstämmig. Det bör finnas ett starkt samband mellan de variabler som ska ingå i den övergripande faktorn, men i stället för att det beror på kausala samband är det för att de mäter samma sak (Barmark, 2009: 73). För att kontrollera att korrelationerna mellan variablerna är tillräckligt starka kan ett Cronbach's alpha användas, vilket bör överstiga 0,7 för att indexet ska vara lämpligt (Barmark, 2009: 100–101). Resultatet på alpha för variablerna är ca 0,85, vilket överstiger gränsvärdet, och tyder följaktligen på att de har en stark korrelation. För att vidare avgöra om dessa variabler kan sammanfogas och behandlas som en gemensam variabel är faktoranalysen användbar, då den kan hitta mönster i samvariationen mellan ett större antal variabler (Barmark, 2009: 69) och kombinera dessa i en enskild faktor. Faktorerna blir då det observerade måttet av det icke observerbara eller latenta fenomenet (Fricker m.fl, 2012: 30).

Faktoranalysen förutsätter rent formellt att variablerna är kvantitativa i intervall- eller kvotskala, för att det ska vara möjligt att använda beräkningar av Pearsons r, som visar på den linjära korrelationen. I praktiken är det dock välanvänt och en vedertagen metod även för ordinalskalor, och fungerar väl då svarskategorierna är minst fem (Barmark, 2009: 78), vilket är fallet för de variabler som ska ingå i uppsatsens faktoranalys. Det finns även speciella metoder för att analysera ordinalskalor då dessa inte kan betraktas som kvantitativa, som den användarkonstruerade koden polychoric i STATA, som är en faktoranalys för variabler på ordinalskala. För att garantera ett stabilt resultat för faktorn har därför olika tillvägagångssätt jämförts, däribland vanlig faktoranalys, polychoric och en summerande indexering med kontroll av Cronbach's alpha. De olika tillvägagångssätten har gett liknande resultat, men den faktoranalys som presenteras är polychoric, eftersom det lämpar sig bäst för variabler på ordinalskala. Tabeller över polychoric-analysens resultat går att finna i appendix.

Faktoranalysen beräknar ett antal faktorer som ska täcka de ingående variablerna. Den första faktorn som räknas fram i faktoranalysen förklarar den maximala andelen av den gemensamma variansen i variablerna och den andra faktorn förklarar maximalt av den återstående variansen följt av resterande faktorer. Den andel av variansen som varje faktor förklarar anges med hjälp av egenvärden (Eigen

values). En riktlinje för valet av antal faktorer är att inkludera de vars egenvärden är större än 1 i enlighet med Kaisers kriterium. Summan av samtliga egenvärden är lika mycket som antalet variabler som ingår i faktoranalysen, det innebär i denna studies fall att om ett egenvärde för en faktor är 1 i en faktoranalys om 4 variabler, förklarar den faktorn ¼ av variansen (Barmark, 2009: 84–87). Att döma av polychoric-analysen är egenvärdet för den första faktorn ca 2,57 vilket är över det rekommenderade värdet av 1. De observerade egenvärdena för de andra faktorerna är betydligt lägre, vilket beror på att det är relativt få variabler som ingår i analysen. Av egenvärdena att döma är därmed faktor 1 tillräcklig för att täcka de fyra manifesta variablerna.

Faktorladdningen visar sedan styrkan i respektive samband mellan latenta och manifesta variabler (Barmark, 2009: 74) och vid en hög faktorladdning, kan variablerna vägas samman i ett index representerat av faktorn (Barmark, 2009: 100–101). I detta fall tyder faktorladdningarna på att samtliga av variablerna har en hög korrelation med faktor 1. Förtroendet till Kommunstyrelsen passar in något sämre än övriga variabler men är ändå korrelerad med faktorn. Faktor 1 passar därför som en indexering för den latenta variabeln politisk tillit.

Faktoranalysen underlättar vid mätningen av komplexa fenomen och medför att validiteten höjs eftersom en mer komplex sammansättning av det som avses mätas ingår. Dessutom minskas inflytandet av mätfel eftersom ett flertal likartade frågor ställs till respondenten om ett gemensamt fenomen. Vid indexering med hjälp av faktoranalys, blandas respektive variabels mätfel ut med övriga variablers, och har därför mindre risk att bli snedvridet, än om varje variabel skulle mätas för sig (Barmark, 2009: 70–71). I undersökningar av mindre konkreta begrepp såsom politisk tillit ändå är, är det viktigt att respondenterna tolkar frågan på samma sätt, och inte har olika uppfattning av vad det innebär, till exempel till följd av kulturella grunder (André, 2014: 964–965). Här kan faktoranalysen till viss del vara till hjälp eftersom det mäter flera olika dimensioner av ett gemensamt fenomen och således höjs validiteten såväl som minskas snedvridning på grund av mätfel.

Indexeringen av faktor 1 gör den beroende variabeln mer kontinuerlig, och den kan betraktas som normalfördelad, vilket innebär att en linjär regressionsmodell går att använda trots att de ursprungliga variablerna är på ordinalskala.

4.3.2 Oberoende variabler

Utöver skapandet av den beroende variabeln krävs också en operationalisering av de oberoende variablerna. I detta avsnitt presenteras därmed de oberoende variablerna och de frågor som ställts för att mäta dem i SOM-institutets enkätundersökning.

Den oberoende variabel som är av störst intresse för undersökningen är var individen har vuxit upp, för att kunna avgöra om det har någon påverkan på den politiska tilliten. Med de svarsalternativ som ges i SOM-insitutets (2016) enkätundersökning för frågan om uppväxt går det att skilja på vilken typ av ort personen vuxit upp i inom Sverige, samt om personen är uppvuxen i ett annat land i norden, inom Europa eller utanför Europa. Vilken typ av ort personen är född i inom Sverige är inte av intresse, utan studien har för avsikt att skilja på om personen är uppvuxen i Sverige, eller om personen är uppvuxen i ett annat land, och då i vilken del av världen. Uppdelningen mellan inrikes och utrikes uppväxt kan mätas genom en dummyvariabel där Sverige är kodat 0 och gruppen utrikes födda är kodat 1. Gruppen utrikes födda är dock heterogen och kommer därmed delas upp i dummyvariabler för om en person är uppväxt i ett annat land i Norden, Europa eller utanför Europa, med Sverige som referenskategori. Därmed går det att se om det är en viss grupp som skiljer sig mer från personer uppväxta i Sverige.

Den interpersonella tilliten är enligt kulturell teori grunden för politisk tillit och är därför av stor betydelse för att testa den kulturella teorin. Det kan vara problematiskt att förklara en typ av tillit med en annan typ av tillit, det är dock väl använt i tidigare forskning. Variabeln kan komma att tas bort för att undersöka de övriga variablerna utan påverkan av den interpersonella tilliten.

Trots att socioekonomiska förklaringar till politisk tillit har varit föremål för stora diskussioner, är också de av vikt att testa för att se hur kulturell teori tjänar som förklaring till politisk tillit, och i undersökningen kommer det representeras av både hushållets inkomst och individens utbildningsnivå. Även kön och ålder nämns som faktorer som spelar roll, och kommer därmed inkluderas som bakgrundsfaktorer. Samtliga kulturella variabler samt de frågor som ställts i SOM-institutets (2018) undersökning presenteras i tabell 3 nedan

Tabell 3 - Oberoende variabler, kulturell teori

Variabel	Fråga	Kategorier
Utrikes född	*Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?*	[1] Kodas som dummyvariabler där 0 = Född i Sverige Annat land i norden, Annat land i Europa Land utanför Europa
Mellanmänsklig tillit	*Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?*	Skala 1 – 10 1 – Det går inte att lita på människor i allmänhet 10 – Det går att lita på människor i allmänhet
Utbildning	*Vilken skolutbildning har du? Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande.*	[2] 1 - Låg (grundskola) 2 - Medellåg (gymnasium/ folkhögskola) 3 - Medelhög (Eftergymnasial utbildning) 4 - Hög (examen från högskola/universitet, forskarutbildning)
Inkomst	*Vilken är den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt?*	Mindre än 100 000 kr (1) 101 000 kr – 200 000 kr (2) 201 000 kr – 300 000 kr (3) 301 000 kr – 400 000 kr (4) 401 000 kr – 500 000 kr (5) 501 000 kr – 600 000 kr (6) 601 000 kr – 700 000 kr (7) 701 000 kr – 800 000 kr (8) 801 000 kr – 900 000 kr (9) 901 000 kr – 1 000 000 kr (10) 1 001 000 kr – 1 100 000 kr (11) Mer än 1 100 000 kr (12)
Kön	*Är du:*	0 = Kvinna 1 = Man
Ålder	*Vilket år är du född?*	16–19 år (1) 20–24 år (2) 25–29 år (3) 30–39 år (4) 40–49 år (5) 50–59 år (6) 60–75 år (7) 76–85 år (8)

(SOM-institutet, 2016)

[1] Ursprunglig kodning av SOM-institutet (2018): Ren landsbygd i Sverige (1), Mindre tätort i Sverige (2), Stad eller större tätort i Sverige (3), Stockholm, Göteborg eller Malmö (4), Annat land i norden (5), Annat land i Europa (6), Land utanför Europa (7).

[2] Ursprunglig kodning av SOM-institutet (2018): Ej fullgjort grundskola (1), Grundskola (2), Studier vid gymnasium/folkhögskola (3) Examen från gymnasium/folkhögskola (4), Eftergymnasial utbildning (5), Studier vid högskola/ universitet (6), Examen vid högskola/ universitet (7), Studier vid/examen från forskarutbildning (8)

De institutionellt grundade teorierna, och då framförallt med ett mikroperspektiv, ser politisk tillit som beroende av hur individer uppfattar institutioner. Det handlar bland annat om individens förtroende för hur arbetet inom offentlig sektor förs, där sjukvården kommer användas som referens i detta fall. Användning av variabler som mer tydligt knöt an till respondentens värdering av offentlig service hade varit att föredra, men på grund av att alla enkätfrågor inte ställts till samtliga respondenter var dessa inte möjliga att inkludera. Även individens uppfattning av hur ekonomin fungerar utmålas som en viktig komponent i den institutionella teorin och det gäller hur individen anser att den nationella respektive den privata ekonomin har förändrats det senaste året. Utöver uppfattningen av hur institutionerna och ekonomin i Sverige fungerar betonas även individuella värderingar i den institutionella teorin. De variabler som valts ut för att mäta det är politiskt intresse och orientering. Vänster-högerskalan har tidigare diskuterats eftersom det bara täcker en dimension av politiken, och sympatisörer till vissa partier kan vara svårare att placera utifrån denna dimension eftersom de prioriterar andra frågor än klassiska vänster-högerfrågor, däribland Sverigedemokraterna. En dummyvariabel för Sverigedemokraternas sympatisörer har därmed inkluderats för att se om deras politiska tillit skiljer sig från övriga partiers.

Tabell 4 - Oberoende variabler, institutionell teori

Variabel	Fråga	Kategorier
Offentlig service	*Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?* - *Sjukvården*	Mycket litet förtroende (1) Ganska litet förtroende (2) Varken stort eller litet förtroende (3) Ganska stort förtroende (4) Mycket stort förtroende (5)
Sveriges ekonomi	*Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?* - *Den svenska ekonomin*	Försämrats (1) Förblivit ungefär densamma (2) Förbättrats (3)
Privat ekonomi	*Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?* *- Din egen ekonomiska situation*	Försämrats (1) Förblivit ungefär densamma (2) Förbättrats (3)
Politiskt intresse	*Hur intresserad är du i allmänhet av politik?*	Inte alls intresserad (1) Inte särskilt intresserad (2) Ganska intresserad (3) Mycket intresserad (4)
Politisk orientering	*Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?*	Klart till vänster (1) Något till vänster (2) Varken till vänster eller till höger (3) Något till höger (4) Klart till höger (5)
Sverigedemokrat	*Vilket parti tycker du bäst om idag?*	[3]0 = Övriga partier 1 = Sverigedemokraterna

(SOM-institutet, 2016)

4.3.3 Specifikation av modeller

Regressionsanalysen kommer att genomföras blockvis, där variabler läggs till i analysen i olika grupperingar för att visa på de olika teoriernas förklaringskraft. På grund av att dummyvariablerna för utrikes födda är av störst vikt för studien kommer de först testas enskilt i den först modellen, för att se om de har någon påverkan på den politiska tilliten. Därefter läggs övriga kulturella variabler till i den andra modellen för att testa den kulturellt grundade teorin i sin helhet. Det följs av en modell där de institutionellt kopplade variablerna testas för sig. I den sista modellen testas samtliga variabler i en modell tillsammans. Genom denna typ av modellering blir det möjligt att se huruvida de kulturella eller institutionella grunderna för politisk tillit fungerar bäst som enskilda förklaringar, eller om de

[3] Ursprunglig kodning av SOM-institutet (2018): Vänsterpartiet (1), Socialdemokraterna (2), Centerpartiet (3), Folkpartiet (4), Moderaterna (5), Kristdemokraterna (6), Miljöpartiet (7), Sverigedemokraterna (8), Feministiskt initiativ (9), Annat parti (10)

passar i en modell tillsammans. Denna metod har stöd i tidigare forskning då den använts av bland andra De Vroom m.fl (2013:1341), samt Mishler och Rose (2001: 50). Den slutgiltiga modellen som inkluderar alla oberoende variabler är dock av främst intresse i analysen vars resultat presenteras i det nästkommande kapitlet.

5 Resultat

I detta kapitel presenteras resultatet av den regressionsanalys som genomförts för att testa de oberoende variablernas förklaringskraft på den beroende variabeln politisk tillit. I tabell 5 visas utfallet i blockvisa modeller uppdelat efter respektive teori. Den slutliga modellen med alla variabler inkluderade, är dock av främst intresse på grund av dess förklaringskraft. Det framkomna resultatet kommer presenteras med efterföljande kommentarer angående variablernas förmåga att förklara politisk tillit. En djupare diskussion av det framkomna resultatet kopplat till teorierna framförs först under det nästkommande kapitlet.

Till att börja med nämndes i metodkapitlet ett antal antaganden som behöver uppfyllas för att en minsta-kvadratmetod ska kunna användas, och som annars kan leda till konsekvenser i form av snedvridningar i resultatet. En av de felkällor som togs upp i kapitel 4 var heteroskedasticitet, som antyder en ojämn spridning bland residualerna. Vid kontroll av residualernas spridning och genom ett White-test kan förekomsten av heteroskedasticitet inte uteslutas, vilket därmed kan medföra problem för modellens precision. För att korrigera resultatet har därför regressionerna genomförts med robusta standardfel, vilka står inom parantes i tabell 5.

Ett annat potentiellt problem uppstår då de oberoende variablerna är inbördes korrelerade och således bär på en multikollinearitet, vilket påverkar uppskattningarna av regressionskoefficienterna och determinationskoefficienten R^2. För att upptäcka om de oberoende variablerna är inbördes korrelerade har ett VIF-test använts. I resultatet av testet uppvisade ingen av de oberoende variablerna VIF-faktorer med värden över 2,5, och multikollinearitet bör därför inte vara något problem i den statistiska analysen. Försiktighet i tolkningen av regressionskoefficienterna bör dock fortsatt iakttas då de kan påverkas vid eventuell endogenitet till följd av begränsad modellpassning till teorin. Dessutom sträcker sig den skala som den konstruerade faktorn för politisk tillit är uppmätt på från ca -1,96 till 2,36, vilket i sig gör det mer komplext att tolka vad en ökning eller minskning

innebär. Eftersom de oberoende variabler som ingår i regressionsanalysen inte är uppmätta i samma skala, innebär det också att regressionskoefficienterna kan vara svåra att jämföra. Av största vikt i tolkningen av resultatet är därmed huruvida variablerna uppvisar statistisk signifikans, det vill säga vilken grad av säkerhet resultatet visar. Den enstjärniga nivån innebär att det finns en risk på 10% att resultatet beror på slumpen, följt av den tvåstjärniga nivån med en risk på 5% och tre stjärnor för 1% risk. Dessutom kommer riktningen för regressionskoefficienten poängteras för att avgöra om en statistiskt signifikant variabel har en positiv eller negativ effekt på den beroende variabeln. Värdena för koefficienten kommer därtill nämnas men bör som sagt betraktas med försiktighet.

Tabell 5 - Regressionsanalys, beroende variabel politisk tillit

VARIABLER	Utrikes född	Kulturell	Institutionell	Full modell
Annat land i Norden	-0.0356	-0.191		-0.114
	(0.165)	(0.168)		(0.189)
Annat land i Europa	-0.0295	0.0903		0.155
	(0.138)	(0.132)		(0.121)
Land utanför Europa	0.381***	0.478***		0.449***
	(0.146)	(0.141)		(0.143)
Mellanmänsklig tillit		0.147***		0.0772***
		(0.0113)		(0.0122)
Utbildning		0.0270		0.0186
		(0.0242)		(0.0230)
Inkomst		0.00539		0.00745
		(0.00856)		(0.00828)
Kön		-0.173***		-0.195***
		(0.0466)		(0.0465)
Ålder		0.00263		0.00542
		(0.0138)		(0.0135)
Sjukvård			0.249***	0.211***
			(0.0241)	(0.0256)
Nationell ekonomi			0.280***	0.244***
			(0.0356)	(0.0363)
Privat ekonomi			0.00118	-0.00733
			(0.0337)	(0.0356)
Politiskt intresse			0.120***	0.109***
			(0.0296)	(0.0314)
Politisk orientering			-0.0723***	-0.0678***
			(0.0203)	(0.0214)
Sverigedemokraterna			-0.599***	-0.476***
			(0.0625)	(0.0668)
Konstant	-0.0604**	-1.064***	-1.428***	-1.760***
	(0.0251)	(0.130)	(0.164)	(0.184)
Observationer	1,373	1,282	1,200	1,077
R^2	0.006	0.158	0.286	0.338
Justerat R^2	0.004	0.153	0.283	0.329

Robusta standardfel inom parenteser
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Ovan har det framkomna resultatet av regressionsanalysen presenterats utifrån fyra olika modeller. Den första modellen visar endast dummyvariablerna över var en person är uppväxt med Sverige som referenskategori. Till höger om den visas resultatet för alla kulturella variabler, följt av modellen för de institutionella

variablerna. Den sista modellen visar resultatet av den analys som inkluderat samtliga oberoende variabler.

För att bedöma hur stor förklaringskraft de olika modellerna har betraktas värdena för determinationskoefficienten R^2, och då främst det justerade värdet för R^2 som tar hänsyn till antalet variabler i modellen för att förklaringsgraden inte enbart ska bero på hur många variabler som inkluderats. Vid en första anblick på värdena för det justerade R^2 framgår det att de första modellerna i tabell 5 har svårigheter att förklara politisk tillit själva. Den första modellen som bara inkluderar dummyvariabler för utrikes födda förklarar endast 0,4% av variansen i politisk tillit och var en person är uppväxt tjänar därför inte som ensam förklaring till politisk tillit. Utöver var en person är född, ger den kulturellt grundade teorin även upphov till andra möjliga förklaringar till politisk tillit. Om alla de variabler som grundats i den kulturella teorin adderas till modellen ökar värdena för det justerade R^2, och modellen förklarar följaktligen 15,3% av variansen i politisk tillit. Det är betydligt högre än den första modellen men det är fortfarande en stor andel som inte går att förklara enbart genom denna modell. Den institutionella teorin ger intrycket av att vara en än bättre förklaring av politisk tillit då den tredje modellens förklararingsvärde uppgår till 28,3%. Som nämnt i teorin behöver dock inte den kulturella och den institutionella teorin vara konkurrerande utan kan snarare vara kompletterande och det finns därför ett fortsatt behov av att testa samtliga variabler i samma modell. Det bekräftas även av förklaringsgraden i den slutgiltiga modellen, längst till höger i tabell 5, där det justerade R^2-värdet är 32,9%, vilket är högre än för de tidigare modelleringarna. Denna modell kommer också tjäna främst fokus för de följande kommentarerna av resultatet.

Trots den låga förklaringsgraden i den första modellen är den komponent som varit av främst intresse för denna undersökning huruvida en individs uppväxtland påverkar den politiska tilliten. Ett första test genomfördes för att undersöka om personer som är utrikes födda överlag skiljer sig från svenskar i graden av politisk tillit. Vid en enkel regression mellan faktorn för politisk tillit och en dummyvariabel för utrikes födda, med inrikes födda som referenskategori, uppvisas ingen statistisk signifikans. Det innebär att uppdelningen mellan uppväxt i Sverige och vilket annat land som helst inte tjänar som förklaring till graden av politisk tillit. Utrikes födda

är dock en mycket heterogen grupp med stora skillnader mellan olika kulturer och det krävs därför en tydligare differentiering av gruppen.

I modellen *Utrikes född* som presenterats i tabell 5 har i stället dummyvariabler för utrikes födda uppväxta i ett annat nordiskt land, ett annat europeiskt land samt ett annat land utanför Europa testats med uppväxt i Sverige som referenskategori. I de tre modeller där dummyvariablerna ingår uppvisar varken variabeln för personer från ett annat nordiskt eller europeiskt land någon statistisk signifikans. Personer som vuxit upp inom Europa tycks således inte skilja sig från de nivåer av politisk tillit som inrikes uppvuxna svenskar besitter. Den tredje dummyvariabeln som utgörs av utomeuropeiskt uppväxta personer uppvisar dock en statistisk signifikans på 1%-nivån. Resultatet visar emellertid till trots mot hypotesen att riktningskoefficienten är positiv, vilket innebär att personer födda i ett land utanför Europa har en högre politisk tillit än personer uppväxta i Sverige (0,449). Detta till synes oförutsedda resultat kommer diskuteras mer ingående i kapitel 6.

Trots resultatet i den första modellen framgår det tydligt att den har svårigheter att förklara den politiska tilliten i sin helhet, och i den andra redovisade modellen testas därför samtliga kulturella variabler. Av denna modells resultat framgår att varken utbildning, hushållets inkomst eller ålder tycks kunna förklara den politiska tilliten. Ingen av dessa variabler uppvisar någon statistisk signifikans vilket ifrågasätter den kulturellt grundade teorins betoning på socioekonomiska förhållanden. Däremot har bakgrundsfaktorn kön en signifikant påverkan på den politiska tilliten i den kulturella såväl som den fullständiga modellen. För dummyvariabeln kön är män kodade med 1, medan kvinnor är referenskategori. Eftersom regressionskoefficienten (-0,195) är negativ innebär det att män har en lägre politisk tillit än kvinnor.

Även den mellanmänskliga tilliten har en statistiskt signifikant positiv påverkan på den politiska tilliten i både den kulturella och den fullständiga modellen. Det talar för att en hög mellanmänsklig tillit också generar en hög politisk tillit. Dess marginaleffekt är dock något lägre i den fullständiga modellen, där en enhets ökning i den 10-gradiga skalan innebär en ökning med 0,0772 på den politiska tillitens skala, till skillnad från 0,147 i den kulturella modellen. Som tidigare nämnts kan det vara problematiskt att försöka förklara tillit till ett fenomen med tillit till ett

annat fenomen, på grund av detta har den mellanmänskliga tilliten lyfts ur modellerna för att se hur resultatet förändras. Att döma av resultatet i den kulturella modellen blir både utbildning och inkomst statistiskt signifikanta, och påverkar den politiska tilliten positivt. Även ålder blir signifikant när den mellanmänskliga tilliten lyfts ur den kulturella modellen, och äldre personer har till synes en högre politisk tillit. När mellanmänsklig tillit lyfts ur den fullständiga modellen påverkar det återigen variabeln för inkomst, som går från att inte vara signifikant till att bli det. Utbildning och ålder är dock fortsatt osignifikanta i den sista modellen. Trots att utbildning hade en signifikant effekt när mellanmänsklig tillit lyftes ur den kulturella modellen har den därmed ingen signifikant effekt på den politiska tilliten i den fullständiga modellen, oavsett om den mellanmänskliga tilliten inkluderas eller inte. Det tycks således fortsatt finnas en viss oklarhet i huruvida de socioekonomiska variablerna tjänar som förklaring till den politiska tilliten vilket ifrågasätter den kulturella teorin och kommer diskuteras mer ingående i nästa kapitel.

Enligt institutionell teori är den politiska tilliten mer rationellt grundad och beror på institutioners arbete. Individers bedömningar av institutioner kan dock skilja sig åt beroende på preferenser och erfarenheter i linje med den mikroinstitutionella teorin. I regressionsanalysen har individens bedömning av den offentliga sektorn utgjorts av förtroendet för den svenska sjukvårdens arbete. Av den institutionella och den slutliga modellen att döma tycks individens värdering av den svenska sjukvårdens arbete ha en positiv effekt på den politiska tilliten. En ökad belåtenhet över den svenska sjukvårdens arbete på dess 5-gradiga skala innebär en ökning med 0,211 på skalan över politisk tillit. Utöver omdömet av den offentliga servicen har även bedömningen av den nationella ekonomin lyfts fram i institutionell teori. Av resultatet framgår att även det kan bekräftas, då uppskattningen av hur den nationella ekonomin förändrats det senaste året ger en positiv påverkan på den politiska tilliten. Om individen bedömer att den nationella ekonomin förbättrats det senaste året bygger det därmed också en högre tillit till de politiska institutionerna (0,244). Däremot tycks inte bedömningen av den privata ekonomin spela lika stor roll i att generera politisk tillit, då denna variabel inte är statistiskt signifikant i någon av modellerna.

Utöver bedömning av institutioner och ekonomi kan individens värderingar och prioriteringar avgöra graden av politisk tillit. Vid betraktandet av politiskt intresse och orientering är de båda variablerna signifikanta i både den institutionella och den fullständiga modellen. Det politiska intresset påverkar den politiska tilliten positivt (0,109) vilket innebär att ju större politiskt intresse en individ har desto högre politisk tillit. Regressionskoefficienten för politisk orientering är i stället negativ (-0,0678) vilket betyder att personer som placerar sig längre till höger på den politiska skalan är mindre tillitsfulla till de politiska institutionerna än personer som placerar sig till vänster. Därutöver är även dummyvariabeln för Sverigedemokraternas sympatisörer signifikant med en negativ påverkan på den politiska tilliten (-0,476). Då övriga partiers sympatisörer är kodade med värdet 0 innebär det att Sverigedemokraterna tycks ha en lägre politisk tillit jämfört med de resterande partiernas sympatisörer.

Av resultatet följer att fler institutionella variabler uppvisar en statistisk signifikans än de kulturellt grundade. Det var endast en av de institutionella variablerna som inte uppvisade någon signifikans i modellerna, medan flera av de kulturellt grundade variablerna hade svårigheter att förklara den politiska tilliten. Varken de kulturella eller institutionella modellerna tycks dock tjäna som ensidiga förklaringar utan passar bättre i den gemensamma modellen. Den genomgång som gjorts i detta kapitel är endast en första tolkning av resultatet utifrån den regressionsanalys som genomförts, och kan framstå som lite väl teknisk. Resultatet blir som tidigare nämnt av större intresse först när det kopplas till de teorier som utstakats för studiens syfte, det följer i den diskussion som framläggs i nästa kapitel.

6 Diskussion

I detta kapitel kommer det resultat som presenterades i föregående kapitel att diskuteras i anknytning till teorin, samt resonemang om vad det kan betyda för den politiska tilliten i Sverige. En tabell över de hypoteser som identifierades utifrån det teoretiska ramverket presenteras nedan som en överblick över huruvida resultatet innebär en acceptans eller förkastning av hypoteserna.

Tabell 6 - Resultat hypoteser

Hypotes	**Förväntat resultat**	**Resultat**
H_{K1}	Utrikes uppväxta personer har lägre politisk tillit än inrikes uppväxta.	Förkastas
H_{k2}	En hög mellanmänsklig tillit innebär också en hög politisk tillit.	Accepteras
H_{k3}	Hög socioekonomisk ställning ger en högre politisk tillit.	Förkastas
H_{I1}	En individs bedömning av offentliga institutioner som välfungerande leder till en högre politisk tillit.	Accepteras
H_{I2}	En uppfattning av att ekonomin går bra leder till högre politisk tillit	Förkastas
H_{I3}	Personer med ett politiskt intresse har också högre politisk tillit.	Accepteras
H_{I4}	Personer som placerar sig längre till vänster i den politiska skalan har en högre politisk tillit.	Accepteras
H_{I5}	Sverigedemokraternas sympatisörer har en lägre politisk tillit än övriga svenska partier.	Accepteras
H_{KI}	Både kulturella och institutionella faktorer är avgörande för den politiska tilliten.	Accepteras

6.1 Högre politisk tillit bland utomeuropeiskt födda

Sverige har de senaste åren varit en stor mottagare av nya invånare och har nu arbetet framför sig att integrera dem i det sociala och politiska samhället. Det har

även genererat debatt om de utmaningar respektive möjligheter som nya invånare kan föra med sig, samt vad som kan förväntas av de personer som flyttat hit. Att döma av det lägre valdeltagandet bland utrikes födda finns det en brist i den politiska integrationen. Den tydliga betoningen på risker med samhällen där vissa grupper har en lägre politisk tillit har därmed gett skäl till att testa om även den politiska tilliten i Sverige skiljer sig åt beroende på var i världen en person har vuxit upp. Av denna studies resultat att döma tycks dock personer som vuxit upp i länder utanför Europa ha en högre politisk tillit än personer som vuxit upp i Sverige. Resultat skiljer sig från tidigare studier av bland annat De Vroom och hans medförfattare i den nederländska studien som fann en lägre politisk tillit bland invandrade minoritetsbefolkningar än hos den nederländska majoritetsbefolkningen. Resultatet talar även emot den kulturella teorin och dess efterföljande hypotes. Om en person lämnar ett land med förhållandevis opålitligt politiskt styre är det ur ett kulturellt perspektiv troligt att de lägre nivåerna av politisk tillit fortsatt lever kvar även i det nya landet. Det tycks dock inte vara fallet i denna studie och antaganden om att personer uppvuxna i en annan kultur bär med sig en låg politisk tillit och inte anpassar sig till den institutionella kultur som råder i det nya landet stämmer till synes inte. Kanske tjänar därför den institutionella teorin som en bättre förklaring, eller ett livslångt perspektiv där den initialt grundade tilliten spelar roll, men där institutioners prestationer kan förminska eller förstärka den initiala tillitsnivån.

En möjlig förklaring till det framkomna resultatet är den som Adman och Strömblad lyfter, att individen jämför institutionerna i det tidigare landet med dem i det nya. Om en person lämnat ett land där de politiska institutionerna var opålitliga och korrupta kan således Sverige uppfattas som ett land med tillitsfulla politiska institutioner i jämförelse med de tidigare upplevelserna. Det talar för den institutionella teorin där institutionernas prestation spelar roll för den politiska tilliten men som påpekades i teorin hade ett än större stöd för den institutionella teorin varit om det inte fanns några skillnader grupperna emellan. Utomeuropiskt föddas politiska tillit skiljer sig dock fortfarande från de inrikes uppväxta medborgarna, vilket kanske snarare talar för det livslånga tillitsbyggandet då den initialt tillhandahållna tilliten lever kvar som referensram. Tilliten till de politiska institutionerna skulle således kunna vara relativ och bygga på utvärderingar utifrån tidigare erfarenheter och kontexter.

Resultatet skulle även kunna vara en indikator på att Sverige tillhandahåller en god integration av nya invånare vilket byggt en tillit till dess institutioner. Vidare ger det också en större förståelse till varför folk då väljer att bosätta sig i Sverige på grund av de förhållanden som erbjuds och tillhandahållandet av tillitsfulla politiska institutioner, vilket kan tyckas vara ett gott betyg. Faktum kvarstår dock att det politiska valdeltagandet är lägre bland utrikes födda, och en låg nivå av politisk tillit tycks därför inte vara förklaringen till det. Trots att utomeuropeiskt uppvuxna personer verkar ha en stark tilltro till de politiska institutionerna finns det därför fortsatt problem med den politiska integrationen i gruppen utrikes födda. Benämningen av politisk tillit som ett mått på den politiska integrationen, fungerar sålunda inte väl i detta fall och det sätter en fortsatt press på politiker att få fler utrikesfödda engagerade i valdeltagandet. En förklaring till att det bristande politiska valdeltagandet inte återspeglas i den politiska tilliten skulle kunna vara att den tillit som uppvisas är en form av okritisk tillit till att det rätta görs utan att personen själv behöver vara med och påverka. Det återspeglar den diskussion som framlades i kapitel 2.2 där forskning av politisk tillit blivit ifrågasatt eftersom somliga hävdar att misstron mot politiska institutioner tyder på ett sunt förhållande gentemot politiken. Om den politiska tilliten fylls med ett okritiskt förhållningssätt för vissa grupper, kan även det innebära problem i den politiska integrationen, i och med att dessa gruppers röster då inte blir representerade. Vidare diskussion kan vara om de höga nivåerna av politisk tillit bland personer med utomeuropeisk uppväxt då kan betraktas som ett gott resultat för de politiska institutionerna, eller om det är mer önskvärt med insatta kritiska medborgare.

Att det är just personer uppväxta i länder utanför Europa som skiljer sig från de som vuxit upp i Sverige, visar till viss del ett fortsatt stöd för den kulturella teorin i allmänhet och kulturkartan i synnerhet. De flesta utomeuropeiska länderna ligger långt från Sverige i värderingsfrågor, till skillnad från de nordiska länderna och några av de europeiska länderna som ligger närmre. Den likhet som finns i politisk kultur mellan Sverige och länder i Europa kan förklara varför personer födda inom Europas gränser inte skiljer sig från de inrikes födda svenskarnas nivåer av politisk tillit, medan utomeuropeiskt födda gör det. De samhällen som placerats längst bort från Sverige i det vänstra nedre hörnet på kulturkartan är afrikanska muslimska samhällen. Vid en närmre undersökning av dimensionerna på kulturkartan framgår

det att dessa samhällen generellt hyser en stor respekt för auktoriteter. Om de värderingarna i enlighet med kulturell teori flyttats med till det nya landet skulle det kunna vara just den respekten som visar sig i måttet av förtroende till de politiska institutionerna. Den politiska tilliten är i sådant fall en avspegling av den respekt som finns för auktoriteter. Vidare skulle det även kunna vara förklaringen till varför det politiska valdeltagandet är lågt trots en hög politisk tillit, eftersom de frihetliga värderingarna och makten att påverka inte prioriterats lika högt som överlevnad och traditionella värden.

Det är också lätt att utgå från att Sverige är normen och att personer uppväxta långt från Sverige därmed skiljer sig mycket från denna norm. Vad som är tydligt i kulturkartan är dock att Sverige snarare har radikala värderingar jämfört med övriga samhällen. Puranen och Ekström menar att migranters värderingar är föränderliga men att det tar tid efter det att en person flyttat till en ny kontext, för att sedan anpassa sig till de rådande värderingarna. Det är något som är lätt att förringa i studier av integration, att det tar tid att anamma de kulturella drag som finns i ett utstickande land som Sverige. Av kulturkartan att döma är det därtill av intresse att fundera över den generalisering som kartan visar. Även om undersökningarna är gjorda på individnivå visas på kartan den generella värderingen i ett helt samhälle. Det skulle kunna vara på det viset att de som lämnar sitt uppväxtland, snarare är de individer som skiljer sig i värderingar från övriga i samhället och lämnar landet på grund av att de prioriterar andra värden. Utrikesfödda är därtill ingen homogen grupp, det finns skillnader inom den, på samma sätt som det också finns skillnader mellan inrikes födda vilket är viktigt att ha i åtanke i denna typen av generaliserande studier. Enligt kulturkartan finns det kulturella skillnader mellan samhällen i världen och dummyvariablerna för var en person är född tjänar som en differentiering mellan olika grupper av utrikes födda. Kategorin *Uppväxt utanför Europa* är dock fortfarande en mycket bred grupp med stora skillnader såväl mellan som inom olika länder, vilket inte fångas upp i denna studie.

Som tidigare nämnts är dessutom fördelningen i urvalet mellan inrikes och utrikes födda inte en proportionerlig representation av populationen. Det kan till viss del bero på det naturliga bortfallet på grund av språkliga hinder, men säkerligen också en svarsvägran. De som inte deltagit på grund av språkliga barriärer kan också vara de som är minst integrerade i det svenska samhället och deras nivå av politisk tillit

missas nu av undersökningen. De som inte deltagit på grund av svarsvägran skulle kunna representera en grupp som är mer samhällskritiska och därmed inte vill delta i undersökningen. Det skulle innebära en snedvridning i resultatet med en övervikt på positivt inställda personer och att en del av de utrikes födda vars värderingar hade varit intressant att undersöka närmre, eventuellt inte är en del av materialet. För att få en tydligare bild av utrikes föddas politiska tillit, skulle en undersökning med ett större fokus på just den målgruppen vara av intresse. Denna undersökning utgår från data som saknar information om hur den politiska tilliten var innan personen flyttade till Sverige och inte heller om den har höjts eller sänkts sedan de kom till Sverige. Det generar uppslag för fortsatt forskning över tid som bättre skulle kunna undersöka den kulturella teorins förklaringskraft.

Det framkomna resultatet kan i nuläget tyckas leda till fler frågor än svar och öppnar upp för fortsatta undersökningar om vad utomeuropeiskt födda personers till synes högre politiska tillit beror på. Av denna studies resultat att döma framgår det dock klart att var en person är född inte tjänar som ensam förklaring till politisk tillit då dess förklaringskraft var mycket låg. Därför finns det ett behov av att också studera resterande kulturella variabler närmre.

6.2 Kulturell teori som förklaring av politisk tillit

Utöver i vilken kulturell kontext i världen som en person växer upp i, finns det ett flertal andra komponenter i den kulturella teorin som anses vara avgörande för den politiska tilliten. Den mellanmänskliga tilliten ses i den kulturella teorin som ursprunget till den politiska tilliten som grundas i tidiga socialiseringsprocesser och sedan spills över till politiska institutioner. Kopplingen mellan dessa fenomen har dock varit omdebatterad i litteraturen då den är betonad inom den kulturella teorin, men starkt ifrågasatt av många andra forskare. I denna studie har den mellanmänskliga tilliten inkluderats på grund av dess avgörande roll i den kulturella teorin och i analysen bekräftas även det då den uppvisar en stark förklaringskraft och påverkar den politiska tilliten positivt.

Det ska återigen framföras att det kan vara problematiskt att förklara en typ av tillit med en annan, men det är väl beprövat även i andra studier och den har tagits bort

i vissa regressioner för att utreda hur den påverkar de andra variablernas förklaringsförmåga. Resultatet av detta visar på att de variabler som väljs för en modell påverkar även övriga variabler i modellen. Då den mellanmänskliga tilliten togs bort medförde det förändringar i andra komponenters förklaringskraft. En möjlig utväg skulle vara att inte redovisa resultatet för när mellanmänsklig tillit lyfts ur modellen, men målet i denna studie är inte att manipulera modeller för att få fram ett visst resultat. Genom transparens av hur de olika variablerna påverkar modellen, ges en mer rättvis bild. Ifrågasättandet av den mellanmänskliga tilliten rör också kausalitet. Inom den kulturella teorin anses den mellanmänskliga tilliten formad i tidiga socialiseringsprocesser lägga grunden till den politiska tilliten, men det skulle också kunna vara tvärt om att tillitsfulla institutioner spiller över på den mellanmänskliga tilliten. Om individer möter en offentlig sektor som de känner att de kan lita på kan det även göra att individen vågar lita på andra människor i såväl sin närhet som i generella termer. Som nämnts i metoddelen är det viktigt att iaktta försiktighet vid hävdandet av kausalitet, och att använda teori parallellt för att underbygga orsakssamband. Den kulturella teorin tycks dock inte undanröja allt tvivel om att förhållandet skulle kunna vara det motsatta.

Om det ändå är som den kulturella teorin framhäver att den mellanmänskliga tilliten som byggs i tidiga socialiseringsprocesser spiller över i skapandet av tillitsfulla politiska institutioner innebär det till följd svårigheter att förändra den nivån av politisk tillit. Den politiska tilliten ses som tidigare nämnt som exogent givet och skapad utanför den politiska sfären, vilket gör det svårt för politiker att förbättra den politiska tilliten genom specifika insatser. Även om det skulle gå att förbättra omständigheterna för att skapa en högre politisk tillit, hade det vidare inneburit en väldigt tidskrävande process eftersom den politiska tilliten ur ett kulturellt perspektiv är tämligen konstant över generationer.

I den mikrokulturella teorin öppnas dock möjligheten upp för skillnader inom samhällen beroende på individuella omständigheter och sociala positioner. Det skulle kunna innebära att politiker genom att förbättra sociala positioner och minska ojämlikheten också kan stärka den politiska tilliten. Socioekonomiska förutsättningar har varit en av de delar som betonats inom kulturell teori, men som också blivit starkt ifrågasatt som komponent i det politiska tillitsbyggandet. Av det framkomna resultatet är det fortsatt svårt att avgöra de socioekonomiska

förutsättningarnas roll för den politiska tilliten. Trots att närvaron av den mellanmänskliga tilliten påverkade vissa av variablerna i den kulturella modellen är det dock tydligt att utbildning inte kan räknas som en förklaring till den politiska tilliten i den omfattande modellen, och att även inkomst har svårigheter att förklara den politiska tilliten. Utbildning har lyfts som en avgörande komponent för den politiska tilliten eftersom det bland annat tycks ge en större kunskap om det politiska systemet, vilket inte finner stöd i denna studie. Den kritik som invänts om att högre utbildning snarare skulle leda till en mer kritisk hållning mot politiken tycks inte heller tjäna som en bra förklaring, då det skulle innebära att regressionsskoefficienten var negativ. En anledning till att utbildning inte har någon förklaringskraft i detta sammanhang kan vara att Sverige överlag har en ganska hög utbildningsnivå och att det därför inte gör någon stor skillnad mellan olika personers politiska tillit.

Winner-loser theory tycks följaktligen även den ha vissa brister i att förklara den politiska tilliten på grund av de socioekonomiska förutsättningarnas oklara förhållande. Att personer som har högre inkomst känner sig gynnade av samhället och därför också känner en högre tillit till politiska institutioner förblir ovisst i denna studie. Att vissa utrikes födda grupper skulle ha en lägre nivå av politisk tillit på grund av en lägre socioekonomisk ställning som De Vroom m.fl funnit, och att tilliten således skulle bero på den ekonomiska och sociala integrationen i samhället, tycks däremot inte stämma eftersom utrikes födda uppväxta utanför Europa till synes har en högre politisk tillit.

De socioekonomiska förutsättningarnas svårigheter att förklara politisk tillit gör den mikrokulturella teorin mindre trovärdig. Trots att det inte går att uttyda någon samstämmighet för att socioekonomiska förutsättningar skulle vara avgörande för den politiska tilliten finner den mikrokulturella teorin stöd i att bakgrundsfaktorn kön spelar roll i skapandet av politisk tillit. Av resultatet att döma har kvinnor en högre politisk tillit än män. Sammantaget är det svårt att finna ett enhetligt stöd för den kulturella teorin som förklaring till den politiska tillitens ursprung.

6.3 Institutionell teori som förklaring av politisk tillit

De institutionella teorierna framhåller institutioners prestation som avgörande för politisk tillit. Detta är också något som blivit bekräftat i ett flertal andra studier men då huvudsakligen på makronivå. I denna studie har främst individens egna värdering av offentliga institutioner undersökts vilket också är präglat av personliga omständigheter och värderingar. Resultatet visar att individens förtroende för sjukvårdens arbete har en positiv påverkan på den politiska tilliten, vilket stödjer den institutionella teorin om att politisk tillit beror på individens bedömning av offentliga tjänster. I ett land där den offentliga sektorns prestation generellt har en hög nivå kan medborgarna ta ett bra utförande för givet, och individers värdering av institutionernas prestation kan därför spela mindre roll. Eftersom arbetet inom sjukvården har en positiv påverkan på den politiska tilliten, tycks så inte vara fallet. Det finns följaktligen ett behov av att bibehålla en god kvalitet i den offentliga verksamheten, och då framför allt gällande satsningar på att upprätthålla de universella välfärdstjänster som Christensen och Lægreid menar är än bättre på att bygga förtroende. För att öka den politiska tilliten skulle därmed förbättringar av den offentliga sektorn kunna genomföras, samt införande av fler universella välfärdstjänster. Behovet av välfungerande offentlig service är något som den kulturella teorin på sätt och vis bortser från och menar indirekt att det faktiska arbete som utförs inte har någon betydelse för den politiska tilliten. I stället menar kulturell teori att tilliten är en del i skapandet av förtroendefulla politiska institutioner.

En annan del som lyfts i den institutionella teorin är om individen själv upplevt effekterna av ekonomisk tillväxt. Individens egna ekonomiska utveckling tycks inte spela lika stor roll som bedömningen av den nationella ekonomins utveckling, som har en positiv påverkan på den politiska tilliten. Som tidigare tagits upp är det en komponent där makronivåns resultat i ekonomiska mått återspeglas i ett mikroperspektiv där individens bedömning av denne tar vid. Skillnaden mellan utvärderingen av den nationella och den privata ekonomins påverkan på den politiska tilliten skulle kunna bero på att den nationella ekonomin kopplas mer an till en politisk prestation medan en förbättring i den privata ekonomin snarare kopplas till den enskilda prestationen.

Utöver bedömning av institutioner och ekonomi har som nämnt även individuella värderingar och prioriteringar en stor roll i den institutionella teorin. Förutsägningarna om politiskt intresse och orientering kan båda befästas i denna studie. Ju större politiskt intresse en individ har desto högre nivå av politisk tillit. Det har förklarats genom att ett större engagemang kan utveckla både kunskap om det politiska systemet samt normer och värderingar som integrerar folk i systemet. Att politiskt engagemang snarare skulle vara sammankopplat med en misstro till politiken tycks inte vara fallet. Huruvida det är just ett politiskt engagemang som förklarar den förhållandevis höga politiska tilliten för utrikes födda grupper talas dock emot på grund av det låga valdeltagandet. Det öppnar upp för fortsatt forskning över om det är samma faktorer som förklarar inrikes respektive utrikes föddas nivåer av politisk tillit och en undran över om insatser för att öka utrikes föddas politiska engagemang skulle kunna öka utomeuropeiskt uppvuxna personers politiska tillit ytterligare.

Den politiska orienteringen visar vidare i enlighet med vad hypotesen angav att ju längre till höger en person befinner sig på den politiska skalan, desto lägre politisk tillit besitter hen. Det har förklarats genom att personer som identifierar sig med partier till vänster har en tradition av att stödja den offentliga sektorn och en stark stat. Det ska dock påpekas att under tiden som enkätundersökningen genomfördes 2016 var den svenska regeringen bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet vilka placerar sig längre åt vänster. Även det kan påverka den politiska tilliten, att de partier som individen själv förespråkar och som hen därmed också förmodligen har ett större förtroende för sitter i regeringsställning. Det kringgås på sätt och vis genom att en övergripande faktor skapats där förutom regeringen, också riksdag, kommunstyrelsen och politiska partier inkluderats. De är alla politiska organisationer med en politisk orientering, men med en lite större spridning än om enbart regeringen skulle studeras. Ett annat sätt att kontrollera detta är att studera politisk tillit över tid, där andra mandatperioder med annan politisk styrning inkluderas.

Det kan också ifrågasättas om vänster-högerskalan fortsatt är ett bra mått för politisk orientering, eller om fler dimensioner bör inkluderas. Alla väljare kan inte lika lätt placeras enbart utifrån vänster och höger då det finns andra värden och frågor som prioriteras. Som tidigare nämnts beskriver Sverigedemokraterna sitt

parti som tillhörande varken höger eller vänster. Med en retorik som till mångt och mycket motsätter sig vad de benämner som den politiska eliten har Sverigedemokraternas väljare också visat sig i denna studie ha en lägre tillit till de politiska institutionerna än övriga partiers sympatisörer. Det tycks finnas något besynnerligt i den politiska tilliten och dess koppling till migrationsmottagandet i Sverige. En oro för att utrikes födda uppvisar en lägre politisk tillit föranledde syftet att undersöka eventuella skillnader mellan inrikes och utrikes föddas nivåer av politisk tillit. Resultatet visar dock klart och tydligt att personer med utomeuropeisk uppväxt uppvisar en högre politisk tillit än personer uppväxta i Sverige. En av de grupper som i stället uppvisar lägre nivåer av politisk tillit är den politiska väljargrupp vars misstro förklarats genom ett missnöje med den enligt dem för generösa migrationspolitiken. Risken med samhällsgrupper som inte uppvisar lika hög politisk tillit kanske snarare är ett problem med vissa politiska grupper än de personer som flyttat till Sverige, medan utomeuropeiskt födda grupper i stället höjer den politiska tilliten i landet.

I denna studie har endast Sverigedemokraterna brutits ut ur den politiska skalan för att testas i jämförelse med de andra partierna. Detta beror på att partiet själva uttryckt att de varken är ett höger- eller vänsterparti utan representerar andra dimensioner och värdefrågor, samt att de uttryckt en misstro mot den politiska eliten. Framöver kan det dock vara av vikt att också studera resterande partier för att se om det som Hetherington och Rudolph poängterat finns en ökad polarisering i den politiska tilliten även i Sverige. Det skulle kunna generera stora problem för det politiska systemets uppbyggnad på en stor tillit, och sätta partipolitik före allmänhetens bästa. Det kan därmed vara problematiskt om tilliten till politiska institutioner blir alltför styrt av politisk orientering, eftersom samhället har ett behov av en förhållandevis neutral tillit oberoende av ideologi.

6.4 Ett livslångt tillitsbyggande

Sammanfattningsvis tycks det finnas delar från både den institutionella och den kulturella teorin som tjänar som förklaring till människors grad av politisk tillit. Med facit på hand ger dock resultatet i denna studie ingen heltäckande bild av vad som genererar politisk tillit. Varken de kulturella eller institutionella variablerna

tjänar som ensidig förklaring, även om institutionell teori visar starkare förklaringskraft med fler signifikanta variabler. Nämnas bör att frågor som rör förtroende för de politiska institutionernas arbete kan gynna institutionella teoriers förklaringskraft, eftersom de är inriktade på institutionernas arbete. Dessutom kan institutionella teorier tänkas vara mer inriktade på det specifika stödet till institutioner medan de kulturella teorierna betonar en mer diffus eller allmän politisk tillit. De teoretiska inriktningarna har dock båda drag som tycks spela roll i att generera politisk tillit och det livslånga tillitsbyggandet tjänar därför som bäst förklaring till den politiska tilliten som ett relativt fenomen. Det kan således tänkas finnas en kulturellt grundad politisk tillit som kan påverkas av institutioners utförande, såväl som individuella värderingar och prioriteringar, vilket också framlades som möjlig förklaring till varför utomeuropeiskt födda har en till synes högre politisk tillit.

Det bör betonas att det inte finns någon enskild faktor som kan förklara variationen i den politiska tilliten. Det är ett mer komplext fenomen med en blandning av indikatorer, vilket gör det svårt att estimera en heltäckande förklaring till hur politisk tillit genereras. Även om den gemensamma modellen ökar förklaringskraften har också den mer att önska. För framtida studier krävs mer undersökning av dessa två inriktningar och på andra material. Denna uppsats har undersökt och funnit några förklarande delar, men arbetet i att söka efter den politiska tillitens ursprung kommer med största sannolikhet att fortsätta. Kanske är det tvetydigheten i vad fenomenet politisk tillit är och innehåller som gör att det är svårt att mäta och avgöra vad som påverkar och som ger en mångfald i forskningen. Det finns därtill de forskare som menar att det finns kulturella skillnader för tolkningen av vad politisk tillit är, och att det kan förklara skillnader mellan gruppernas tillit. Mer forskning och enstämmighet kring vad politisk tillit är och vad det innehåller är därför önskvärt. Kanske är därtill det oklara resultatet anledningen till att fortsatta studier kommer genomföras för att försöka utröna vad som faktiskt påverkar den politiska tilliten.

Av resultatet följer frågan vad vi kan lära oss i integrationen av nya svenskar och vad vi kan förvänta oss av personer som flyttar till Sverige. Kanske är inte den politiska tilliten vad vi behöver fokusera på i integrationsarbetet, utan snarare att valdeltagandet är lågt bland utrikes födda trots en hög politisk tillit. Antagandet att

personer som flyttat till Sverige från ett annat land skulle ha en lägre politisk tillit kanske rent av bygger på fördomar och resultatet kan vidare skänka en större förståelse till att folk väljer att bo i Sverige på grund av tilltron till de politiska institutionerna, något som kan ses som ett gott betyg. Av resultatet framgår att den offentliga sektorn bör upprätthålla en god service för medborgarna, oavsett var dess brukare är uppväxta. Risken med mindre tillitsfulla grupper bör följaktligen inte utgöras av utrikes födda utan snarare är det andra samhällsgrupper som kan vara en risk för den politiska tilliten i tillitslandet Sverige.

7 Slutsats

För att ett samhälle ska fungera väl krävs en viss nivå av politisk tillit bland medborgarna, och bristen på detsamma bland enskilda grupper kan rasera hela det tillitsbaserade systemet. Sverige har generellt haft mycket höga nivåer av tillit i jämförelse med andra länder, men det är inget som bör tas för givet. De senaste åren har Sverige varit en stor mottagare av nya invånare som flyttat hit från andra kulturer, vilket skulle kunna utmana tidigare gemensamma normer och värden. Syftet med denna uppsats har utifrån dessa förutsättningar varit att undersöka om det i tillitslandet Sverige finns några skillnader mellan utrikes och inrikes födda svenskars nivåer av politisk tillit. Det har vidare följts upp genom att också undersöka vilka andra faktorer som kan tänkas förklara den politiska tilliten, för att utröna vad politiker kan göra för att upprätthålla den politiska tilliten, samt vid behov öka den inom vissa grupper.

Uppsatsens syfte föranledde forskningsfrågorna:
Finns det någon skillnad mellan inrikes och utrikes födda svenskars nivåer av politisk tillit?
Vilka andra faktorer kan förklara den politiska tilliten?
För att besvara dessa kommer delar av resultatet och dess efterföljande diskussion att lyftas i detta kapitel, samt vilka slutsatser som kan (och inte kan) dras utifrån det.

Både kulturellt och institutionellt grundade teorier har testats för att undersöka vad som genererar politisk tillit. Ingen av dessa teorier tjänar som ensam förklaring, och även den gemensamma modellen har brister i att förklara variansen i den politiska tilliten. Tydligt är att utrikes födda personer uppväxta i länder utanför Europa har en högre politisk tillit än personer uppväxta i Sverige. En möjlig institutionell eller livslång förklaring till det är att individer jämför de politiska institutionerna med tidigare erfarenheter och således bedömer dem positivt. En kulturell förklaring är att samhällen där tradition och överlevnad är prioriterade värden, hyser en stor respekt för auktoriteter vilket då skulle kunna leva kvar även i en ny samhällelig

kontext. Faktum kvarstår dock att det politiska valdeltagandet är lägre bland utrikes födda, och det finns följaktligen mer att önska av den politiska integrationen. Undersökning över tid skulle i framtida studier kunna hjälpa för att se hur en persons politiska tillit förändras när hen flyttar från ett land till ett annat, samt om det förändras beroende på hur lång tid personen har bott i Sverige.

Resultatet talar även för att mellanmänsklig tillit och kön påverkar nivåerna av politisk tillit medan det är svårt att i resultatet finna stöd för att utbildning, inkomst och ålder skulle ge en förändring i den politiska tilliten. De institutionella variablerna har ett något mer talande resultat. Den offentliga sektorns arbete spelar roll för den politiska tilliten och det är således av yttersta vikt att hålla en hög standard inom till exempel sjukvård för att bibehålla höga nivåer av politisk tillit, samt att den nationella ekonomin uppfattas ha en positiv förändring. Dessutom är det politiska intresset av vikt för tilliten till politiska institutioner. Även politisk placering efter vänster-högerskalan visar i enlighet med resultatet att personer som placerar sig längre till vänster hyser en större tilltro till de politiska institutionerna. Samtidigt uppvisar Sverigedemokraternas sympatisörer en lägre politisk tillit än övriga partiers anhängare, vilket kan tänkas ha sin grund i en misstro mot det politiska etablissemanget och den migrationspolitik som förts.

Som nämnt vid ett flertal tillfällen råder det stor oenighet kring vad som påverkar politisk tillit och denna studie har varit ett försök att bringa klarhet i det svenska fallet av politisk tillit. Trots att inte heller den här studien finner ett heltäckande svar på den politiska tillitens ursprung kan det ge en indikation på vad som bör fortsätta studeras inom ramen för ämnet för att helt utröna vad politisk tillit är och vad som påverkar den. Kanske är det för att politisk tillit uppfattas olika kulturellt och bristen på en överensstämmelse över vad politisk tillit är och hur det ska mätas som lett till den motstridiga teoribildningen och resultaten, och kanske är det också det som kommer göra att forskning om politisk tillit och dess ursprung fortsätter. Slutligen tycks dock ingen oro behöva väckas för att svenskar uppväxta i andra länder ska hysa en misstro till de svenska politiska institutionerna. Det är snarare av vikt att det politiska valdeltagandet höjs i dessa grupper för att säkerställa att deras röster blir hörda och representerade i lika stor utsträckning. Gällande den politiska tilliten kan det i stället vara andra grupper som bör väcka oro, däribland politiska grupperingar. De höga nivåerna av politisk tillit i Sverige är något som är

värdefullt och bör beaktas därefter, och utrikes födda kan följaktligen vara en del i att höja den om inte motsättningar frodas.

8 Litteraturlista

Adman, Per & Per Strömblad, 2015. ”Political trust as modest expectations”. *Nordic journal of migration research.* Vol. 5, nr. 3, s. 107–116

André, Stéfanie, 2014. ”Does trust mean the same for migrants and natives? Testing measurement models of political trust with multi-group confirmatory factor analysis”. *Social indicators research.* Vol. 115, nr. 3, s. 963 – 982

Barmark, Mimmi, 2009. ”Faktoranalys”, i Djurfeldt, Göran & Mimmi Barmark (red) *Statistisk verktygslåda 2: multivariat analys.* Lund: Studentlitteratur AB, s. 69–103

Bevelander, Pieter & Mikael Spång, 2017. ”Introduktion”. I Bevelander, Pieter & Mikael Spång (red) *Valdeltagande och representation: om invandring och politisk integration i Sverige.* Stockholm: Delmi (rapport 2017:7)

Bové, Klara, 2017 ”Den nationella SOM-undersökningen 2016” i Andersson, Ulrika, Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson & Maria Oskarson (red) *Larmar och gör sig till*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Bovens, Mark & Anchrit Wille, 2001. ”Falling or fluctuating trust levels? The case of the Netherlands” i Zmerli, Sonja & Marc Hooghe (red) *Political trust: why context matters.* Colchester: ecpr press, s. 47–66

Christensen, Tom & Per Lægreid, 2005. ”Trust in government: the relative importance of service satisfaction, political factors and demography”, *Public performance & Management review.* Vol. 28, nr. 4, s. 487–511

De Vroome, Thomas, Marc Hooghe & Sofie Marien, 2013. “The origins of generalized and political trust among immigrant minorities and the majority population in the Netherlands”. *European sociological review,* Vol. 29, nr. 6, s. 1336–1350

Djurfeldt, Göran, Rolf Larsson & Ola Stjärnhagen, 2018, *Statistisk verktygslåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder.* Uppl. 3. Lund: Studentlitteratur

Djurfeldt, Göran, 2009 a. ”Enkel regressionsanalys” i i Djurfeldt, Göran & Mimmi Barmark (red) *Statistisk verktygslåda 2: multivariat analys.* Lund: Studentlitteratur AB, s. 53–68

Djurfeldt, Göran, 2009 b. “Multipel regressionsanalys (MRA)” i Djurfeldt, Göran & Mimmi Barmark (red) *Statistisk verktygslåda 2: multivariat analys.* Lund: Studentlitteratur AB, s. 105–124

Dougherty, Christopher, 2016, *Introduction to econometrics.* Uppl. 5, Oxford: Oxford university press.

Esaiasson, Peter, Mikael Giljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle individ och marknad.* Uppl. 5. Stockholm: Norstedts juridik

Fennema, Meindert & Jean Tillie, 1999. ”Political participation and political trust in Amsterdam: Civic communities and ethnic networks”, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 25 nr. 4, s. 703–726

Fricker, Ronald D. Jr. & Kulzy, Walter W., Appleget, Jeffrey A, 2012. ”From data to information: using factor analysis with survey data”, *Phalanx,* Vol. 45, nr. 4, s. 30–34

Hetherington, Marc J. & Thomas J. Rudolph, 2017. ”Political trust and polarization”, i Uslaner, Eric M (red.) *The Oxford Handbook of Social and Political Trust.* Oxford: University press, s. 579-598

Holmberg, Sören & Bo Rothstein, 2015. ”Hög mellanmänsklig tillit i Sverige – men inte bland alla” i Annika Bergström, Bengt Johansson, Henrik Oscarsson & Maria Oskarson (red) *Fragment.* Göteborgs university: SOM-institutet.

Holmberg, Sören & Lennart Weibull, 2013 ”Det viktiga institutionsförtroendet” i Weibull, Lennart, Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red) *Vägskäl*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Hooghe, Marc & Sonja Zmerli, 2011. ”Introduction: the context of political trust” i Zmerli, Sonja & Marc Hooghe (red) *Political trust: why context matters.* Colchester: ecpr press, s. 1–12

Inglehart, Ronald F, 2018, *Cultural Evolution,* Cambridge: Cambridge University press

John, Peter, 2018. ”Quantitative methods” i Lowndes, Viven, David Marsh & Gerry Stoker (red), *Theory and methods in political science,* uppl. 4, London: Palgrave, s. 254–270

Jylhä, Kirsti M., Jens Rydgren & Pontus Strimling, 2018, ”Sverigedemokraternas väljare – vilka är de, var kommer de ifrån och vart är de på väg?”, Institutet för framtidsstudier, forskningsrapport 2018/2

Marien, Sofie, 2011. ”Measuring political trust across time and space”, i Zmerli, Sonja & Marc Hooghe (red) *Political trust: why context matters.* Colchester: ecpr press, s. 13–46

Marsh, David, Selen A. Ercan & Paul Furlong, 2018. ”A skin not a sweater: ontology and epistemology in political science”, i Lowndes, Viven, David Marsh & Gerry Stoker (red), *Theory and methods in political science,* uppl. 4, London: Palgrave, s. 177–198

Mishler, William & Richard Rose, 1997. ”Trust, distrust and scepticism: popular evaluations of civil and political institutions in post-communist societies”. *The Journal of Politics.* Vol. 59, nr. 2, s. 418 – 451

Mishler, William & Richard Rose, 2001. “What Are the Origins of Political Trust?: Testing Institutional and Cultural Theories in Post-communist Societies”. *Comparative Political Studies*. Vol. 34 nr. 1, s. 30–60.

Mishler, William & Richard Rose, 2007. ”Generation, age and time: the dynamics of political learning during Russia’s transformation”. *American Journal of Political Science.* Vol. 51, Nr. 4, s. 822 – 834.

Mishler, William & Richard Rose, 2011. ”Political trust and distrust in post-authoritarian contexts”, i Zmerli, Sonja & Marc Hooghe (red) *Political trust: why context matters.* Colchester: ecpr press, s. 117–140

Newton, Kenneth. 1999. ”Social and Political Trust in Established Democracies”, i Norris, Pippa (red.) *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government.* Oxford: University Press, s. 170–186

Newton, Kenneth, Dietlind Stolle & Sonja Zmerli, 2017. “Social and political trust” i Uslaner, Eric M (red.) *The Oxford Handbook of Social and Political Trust.* Oxford: University press, s. 37-57

Norris, Pippa, 1999. “Introduction: The Growth of Critical Citizens?” i Norris, Pippa (red.) *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government.* Oxford: University Press, s. 1–28

Puranen, Bi & Anna Mia Ekström, 2017. “Människors värderingar kan förändras när de migrerar”, *Dagens nyheter,* 2017-12-22 [elektronisk]

https://www.dn.se/debatt/manniskors-varderingar-kan-forandras-nar-de-migrerar/?variantType=large hämtdatum: 2018-12-12

SOM-institutet, Göteborgs universitet, 2018. *Den nationella SOM-undersökningen 2016*. Svensk Nationell Datatjänst. Version 1.0. https://doi.org/10.5878/003006

SOM-institutet, Göteborgs universitet, 2016. *Kodbok – den nationella SOM-undersökningen*. [elektronisk] Åtkomst: https://som.gu.se/undersokningar/den-nationella-som-undersokningen/kodbocker

SCB, 2015. "Vilka valde att välja? – Deltagandet i valen 2014" [elektronisk] https://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/ME0105_2014A01_BR_ME09BR1502.pdf hämtdatum: 2018-09-14

SCB, uå, [elektronisk] "Statistikdatabasen - Folkmängd efter region, sortvariabel, födelseregion och år" http://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/61291 hämtdatum: 2018-12-07

Teorell, Jan & Torsten Svensson, 2007, *Att fråga och att svara.* Malmö: Liber

Thisted Dinesen, Peter & Kim Mannemar Sønderskov, 2017. "Cultural persistence or experiential adaption?: A review of studies using immigrants to examine the roots of trust" i Uslaner, Eric M (red.) *The Oxford Handbook of Social and Political Trust.* Oxford: University press, s. 206-230

Uslaner, Eric M. 2011. "Corruption, the inequality trap and trust in government" i Zmerli, Sonja & Marc Hooghe (red) *Political trust: why context matters.* Colchester: ecpr press, s. 141–162

Uslaner, Eric M. 2017. "The study of trust" i Uslaner, Eric M (red.) *The Oxford Handbook of Social and Political Trust.* Oxford: University press, s. 3-14

World Values Survey, uå, "Findings and insights" [elektronisk] http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=Findings hämtdatum: 2018-12-01

Zmerli, Sonja & Ken Newton, 2011. "Winners, losers and three types of trust". i Zmerli, Sonja & Marc Hooghe (red) *Political trust: why context matters.* Colchester: ecpr press, s. 67–94

Appendix

Tabell 7 - Resultat faktoranalys

Faktor	Eigenvalue	Difference	Proportion	Cumulative
Faktor 1	2.56959	2.50127	1.0829	1.0829
Faktor 2	0.06832	0.19191	0.0288	1.1117
Faktor 3	-0.12359	0.01780	-0.0521	1.0596
Faktor 4	-0.14139	.	-0.0596	1.0000

LR test: independent vs. saturated: chi2(6) = 3354.39 Prob>chi2= 0.0000

Tabell 8 - Faktorladdning

Variabel	Faktor 1	Faktor 2	Uniqueness
Förtroende riksdag	0.8528	-0.1071	0.2612
Förtroende regeringen	0.8042	-0.1431	0.3328
Förtroende kommunstyrelse	0.7403	0.1482	0.4300
Förtroende politiska partier	0.8047	0.1201	0.3380